

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:		Főmunkatárs:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Egy évre	240.000 korona	VÁZSONYI VILMOS	Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.
Félévre	120.000 korona	Felélős szerkesztő: CSERGŐ HUGÓ	Telefón: József 55-71
Negyedévre	60.000 korona		Megjelenik minden szombaton

A hazafiság Judásai

Irta: PAKOTS JÓZSEF

Most már megértjük Anatole France szellemes paradoxonját, amelyet *Fehér kövön* című regényének hőseivel, *Langelier*-vel mondat el: „Az Istenek mindig pontosan alkalmazkodnak imádóik érzéséhez.” Gróf *Bethlen István* miniszterelnök öt éves kormányzása alatt e paradoxon szerint élt, cselekedett, pontosan alkalmazkodott azokhoz a hangulatokhoz, amelyek a forradalom utáni idők sodrában úgy vetődtek fel, mint a futó hab a gyors rohanású és sziklás medrű folyamban. Bolsevizmus elleni szervezkedés, irredenta agitáció, antiszemita nekigyürkőzés és puffogó, öblös hangú honmentés, — ez kavargott, bugyborékoltt fel a tömegösztrön mélyéből és *Bethlen István* minden ilyen felvetődött hullám tarájára felpattant, mert tudta, hogy e hangulatok, érzések és indulatok mögött ott morajlik a tömeg, az isteni közvélemény, amely egyben jelenti a hatalmat és az erőt.

Igy került bele *Bethlen* az úgynevezett *Keresztény Nemzeti Ligába* is, ezért hirdette, hogy „*Vannak szervezeteim*” ... ezért volt *Gömbös* és *Eckhardt* barátja és időnként ezért lett e két kitünő fajvédő és ébredő-bajnok ellenfele, ezért hirdetett keresztény intranzigenciát, hogy aztán a demokráciáról zengjen álpátosszal, minden, de minden azért történt, mert a politikai vizek sodra egyszer ezt, más-szor azt a hangulathullámot vetette fel. Az Istenek tehát pontosan alkalmazkodnak imádóik érzéséhez. És ez a paradoxon megérteti azt is, hogy *Bethlen tagja volt a titkos társaságoknak*.

Mert volt. És hiába takarozik a *Keresztény Nemzeti Ligával*, amely nem volt titkos szervezet, — hiszen egészen nyíltan, falragaszokon, hangzatos felhívásokban üzent hadat a liberális sajtónak és hasonló nemzeti érdekű akciókat indított, — a miniszterelnök úr igenis valódi, hamisítatlan titkos társaság tagja volt. Hogy melyiknek? Azt *Pallavicini* megmondhatná, ha akarná. De nem mondja meg. Mert az urak esküt tettek s ha már ki is léptek a titkos társaságokból, a diszkréciót nem sértik meg. *Noblesse oblige, helyesebben: az eskü kötelez.*

És ilyenformán, enyhén szólva: *humbug* minden olyan fogadkozás, hogy a kormány a titkos társaságokat likvidálja, vagy likvidálni akarja. Hogy mulathatnak a titkos szervezetek álarcos lovagjai

titkos gyülekezeteikben, amikor *Bethlen* testvér a nyilvánosság előtt handabandázik, hogy így meg úgy, majd ő megmutatja, kipörköli az egész mocsarat stb. *Jól játszik!* — állapítják meg elismeréssel egymás közt. Mert csakugyan jól komédiázik a miniszterelnök úr.

Értse meg hát minden naiv ember, hogy a titkos társaságokat nem lehet megszüntetni. Ez a földalatti szervezett úgy él a maga sötét világában, mint a pondro a nyirkos talajban s még ha egy áldásos kapavágás ketté is szelné, féregteste tovább is vonaglanék. *Nem szünnnek meg e szervezetek, mert nem deríthetők ki.* Tagjaikat eskü kötelezi és hatalmazza fel, hogy veszély esetén *letagadják létüket.* Már most aztán produkálhat a miniszterelnök úr *bármiféle nyilatkozatot Töreký és Sztrache uraktól arról, hogy soha sem voltak titkos társaság tagjai, én ezt elhívném nekik, de ép ily joggal az ellenkezőjét is hihetném.* Hagyjuk tehát a mókát. Ezek a titkos társaságok behálózzák az egész országot. Olyan hatalmat képviselnek, hogy mellettük minden úgynevezett kormányhatalom árnyékká halványodik.

Bizony tragikus helyzet ez. Tragikus az ország szempontjából. Mert hosszú út vezet a földalatti titkos szervezeti rendszertől a nyílt és szabad jogrendig. Ki remélhet itt teljes végérvényű konszolidációt? Minden jelenség, a frankügy egész evolúciója is azt bizonyítja, hogy messze vagyunk még az ilyen álmoktól. A jogrendnek alapja a törvények tiszteletében és érvényesülésében gyökerezik. A költő pedig szinte közjogi liraisággal állapította meg: *Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs...* Micsoda támaszt és talpkövet ad ezek után az az erkölcs, amely a frankhamisítást *hazafias* tettek minősíti, amely — úgy véli — a bűncselekmény elkövetésével az ország érdekében való nemzeti ügyet szolgál!

Hát erről ne beszéljünk. Kezdetben még maguk a frankhamisítók is csak dadogva mertek védekezni e címen. Akadozva, szemlesütve mondogatták: „mi hazafias célból tettük, amit tettünk”. Érezték, hogy nagyon triviális a védekezés e módja, szinte *sakri-légium-számba megy*, de mégis megpróbálták. Elvégre egynéhányan már a síófoki nádas és Orgo-

vány borzalmaikat is megindokolták hazafias felbuzdulással, hát miért ne tennék ők is?

És akkor, a frankhamisítás kipattanásakor, mingyárt akadtak is szelidlelkű, irgalmasszívú rokonszenvezők, akik megértették a honfikebel e méla búját, amely hamis frankot nyom és terjeszt. Akadtak. Még nem sokan. És még nem is nagyon hangosan rokonszenveztek. Csak szerényen, alkudozva, negyven százalékra. Ad normam: hamis frankbevéltási provízió! De akkor aztán jött az illetékes vélemény erről az egész hazafisági szólam-klisééről.

Gróf Bethlen miniszterelnök január 19-iki parlamentári beszédében, amikor a nemzet képviselőite és fóruma előtt első ízben nyilatkozott meg a frankügyben, a következőket jelentette ki:

„Én ezt a fajta hazafiságot morális és nemzeti szempontból egyformán elítélem. Mert megértem, ha valaki magáról azt mondja, hogy hazafi és az óraláncát is felajánlja a haza oltárára. De azt a hazafiságot, amely ártatlan, idegen államok óraláncát ajánlja fel a haza oltárára, elítélem és sohasem fogom megérteni tudni.”

Ez a hivatalos vélemény eldöntötte a kérdést. A frankhamisítás tehát mégsem egyenlő a hazafisággal. Ez így volt január 19-én. Akkor még az egységspárti erdő, ha a baloldal belekiáltotta: „*ki kell derülnie az igazságnak, ki kell nyomozni a bűnösöket!*” — azt ehozta vissza önértetes zúgással: „*Mi is ezt akarjuk!*” Azóta az erdő már csendesebb önértettel és halkabb morális felháborodással zúgatja lombkoronáit. (Vagy frankjait?) Azóta az ellenzék igazságkeresése, nyugtalan bűnőshajszolása lett hazafiatlanság.

Január 19-ike körül még az egységes párt soriban akadtak mozgolódók, akik úgy gondolták, hogy talán mégsem alkalmas a Bethlen-kormány a csunya, ártalmas és végzetes bűncelekmény kivizsgálására, akkor szó esett az úgynevezett Kállay-csoport kiválásáról, ami aztán eszébe juttatta az embernek a hajdani, komoly politikai idöket, amikor a régi szabadelvű pártban valamely komoly okból egy Széll Kálmán, Szilágyi Dezső, Bánffy Dezső, Návay díszidöltak és távolították el a kormányt. Mondom, januárban, a frankbotrány első etappéjában még némi szemérem mutatkozott a kérdés kormánypárti megítélésében. Ma azonban már vége minden ilyen tartózkodásnak. Grieger Miklós papi kenetességgel szinte abszolutiót ad a hazafiság szent nevében a bűnösöknek s a többségi párt lelkesen tapsol hozzá.

Ma már vakmerően és ostobán azt merik kiabálni, hogy az ország közvéleménye a frankhamisítók pártján van. Ma már ismét háborognak a túlsó oldalon minden ellenzéki megnyilatkozásra, még a legjelentéktelenebbre is felzúdulnak, belekötnék az egyes felszólalókba és közbeszólókba, kórusban zúgnak, műviharzással csapnak rá az erősebb kijelentésekre, vagy érvekre; orgonázik a többségi erdő, tombol benne a hazafias felháborodás vihara és a zengő, recsegő, tomboló, harsogó, bömbölő orkánon végigfuvoznak a szelid vezérmotívum, hogy a frankhamisítók jámbor, megtévedt hazafiak.

Hát ez a blaszfémia már csömörletes. De még ez volna a kisebbik baj. A súlyosabb az, hogy ezzel a módszerrel a magyar népet, a magyar nemzetet kompromittálják. Frankhamisítást pártoló közvéleményről beszélni, hazafiságot emlegetni több az os-

tobaságnál, több az örültségnél. Ez maga a gonoszság. Szégyenpadra állítják vele az országot, Vigyázának tehát a túlbuzgó urak, akik mindenáron mentseget kevernek az utálatos bűncelekményre, mert miközben mentenek, vádolnak is. Az országot vádolják meg. S ha magatartásuk következtében valami ártalom érné az országot, ők lesznek érte a felelősek. Ők lesznek a Judások, akik a Haza arculatához közelednek hazug, hódolatteljes csókjukkal, mondván: *Oh, mester!* — és ezzel el is árulják a hazát.

Dr. Jó és prof. Rossz

Valamikor régen megtelepedett a földön két úr. Ez akkoriban volt, amikor az emberek az állatokkal még testvéri egyetértésben éltek. Sőt, mi több: az emberek egymással is. Ép az volt a baj. Ezt a nagy-nagy demokratizmust akarta megdönteni a fenti két úr, amikor a földön megtelepedett. Rögtön hajbakaptak egymással. A hajbakapáshoz persze támadó félre van szükség. Az egyik tehát támadott. Természetesen az volt az erősebb, amelyik támadott. A másik mindig úgy esett, hogy alulmaradozott. Az összeverekedés eldöntetlen maradt, még ma is folyik, de még ma is eldöntetlen. A régi följegyzésekből mindössze annyit tudunk erről a dologról, hogy a megtámadott a támadóhoz, miközben alétlan véres verejtékét törölgette, méltatlankodva, szégyenkezve így szólt:

— Te..., te Rossz!...

A támadó pedig, kidagadt, vérengző izmait visszamasszírozva, megvetően, szemérmetlenül dobta oda néki:

— Te Jó!...

Már az iskolában kezdik el velünk ezt a játékot! Aki jó-t kap, nem az az első. De, aki majdnem az utolsó, az még mindig elégséges...

Ahoz, hogy egy bizonyos hosszúságú fal elkészüljön, bizonyos számú szaktudású munkás X óráig tartó türelmes, jóindulatú odaadására, bizonyos mennyiségű anyagra van szükség.

Ugyanezt a falat egy kis ekrazitos szelencével öt percen belül lerombolhatod.

A jó munkája nehéz. A rosszé könnyű.

Az emberek többsége némely korban a könnyebb munkát kedveli...

Az übermenschi filozófia mondja, hogy ninesen jó és ninesen rossz. De hát akkor csak ököl van, csak rablás van, csak gyilkos van — ami mind gátlója, lehetlenné tevése az életnek. És akkor nines élet... Pedig élet van!

A Jó is, meg a Rossz is kijárta a maga iskoláit, letette előírt vizsgáit és mind a kettő képesítést nyert. De, ha közéleti rangjukat akarnám érzékeltetni, valahogyan a következő két névjegyet kellene ajtójukra ragasztanom:

Dr. Jó

Prof. Rossz

S. Z.

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetbérlet. Tanácskozas

Az öngyilkosok reszortminiszteréhez

Irta: CSERGÓ HUGÓ

Ma kilenc ember lett öngyilkos, tegnap tizenöt, tegnapelőtt nyolc, a múlt héten talán harminc: új országon. Gál Jenő a tömeges öngyilkosságokról interpellált a városházán és a polgármester helyett, újabb öngyilkos-sorozat adja meg rája a választ. Gál Jenő ingyen kenyerezet, ingyen tejet, *népjóléti központot* reklamált, Vass József népjóléti miniszter pedig arról cikkezik, hogy ő milyen céltudatosan dolgozik, hogy ő elkészült az összes népboldogító tervezetekkel, hogy négy év múlva már hozzá is tud majd fogni a megvalósításukhoz, addig pedig — ez év októberére — összehívta a közegészségügyi kongresszust...

Miniszter Úr! *Az öngyilkosok ma mind az ön reszortjába tartoznak és ez a tábor kifogyhatatlannak látszik, mert minden elkövetett öngyilkosság az öngyilkos szándékok újabb sorozatát érleli, minden öngyilkos nyomában többszörösen újabb öngyilkosjelöltek támadnak, akik menthetetlenül adják meg magukat előbb-utóbb végzetüknek, mert ön nem áll a végzetük útjába.*

Voltak már máskor is nehéz idők és e sorok írójá a maival vetekedő nyomorúságos időben állott egy sokkal kevésbé tetteképes posztón, amelynek az irgalom hivatását kellett teljesítenie.

Akkor a háború pusztított. *Nyolcvanezer budapesti család kenyérkereső fentartóját vitték el a hadba és nyomorúságos hadiséglére szorultak azok, akik tisztességgel megélték addig. Akkor még nem volt népjóléti miniszter. De Budapestnek volt polgármestere. Bárczy Istvánnak hívták. A mozgósítási plakátok még meg sem száradtak az ucca sarkán és már megjelentek Bárczy plakátjai, hogy népségítő-irodát nyit, ahol mindenkinél bajára, panaszára orvoslással igyekszik szolgálni a város. Mingyárt az első napon ezrével ostromolták ezt a népségítő-irodát. Szegény, nemrég elhunyt Hanvai Sándor kerületi előljáró volt a vezetője. Városi tisztviselők és önkéntes munkaerők voltak beosztva melléje. És nem volt panasz, mely ott meghallgatásra, lehető elintézésre nem talált volna. Ebbe a népségítő-irodába rendelt ki engem is Bárczy és mellette meg Hanvai Sándor mellett közreműködhettem abban, hogy ebből a népségítő-irodából kifejlesszük, kiépítsük Budapest székesfőváros népjóléti központját s az egész főváros népjóléti gondozásának megszervezését.*

Szerénységem volt a népjóléti központ első és utolsó igazgatója. Az utolsó azért, mert miután a tisztelt kurzus engem jog és igazság ellenére elcsapott, hamarosan megszünt maga a népjóléti központ is, amelynek virágzó és virágzótló működését nem volt aki ezután a kellő hozzá tudással ápolja.

Méltóztatik-e tudni, miniszter úr, hogy a népjóléti központ 1917. év telén 25.000, 1918. év telén 30.000, 1919. év telén közel 50.000 és 1920. év telén 130.000 gyermeket látott el Budapesten és környékén cipővel, ruhával, télikabattal? Méltóztatik-e tudni, hogy a népjóléti központból sarjadt ki a Stefánia Anya- és Csecsemővédő Szövetség, hogy az anyavédőnk intézményét mi létesítettük, hogy havonként 6—8000 anyának tudunk adni szoptatási segélyt, hogy minden szülőre számára volt csecsemőkelelgyének, hogy magunk is két szülőotthont tartottunk fenn, hogy szerény segélyeinkkel fogamatot tudtunk szerezni az anyavédőnk jótanácsainak, hogy tízszérvél élteztettük a gyermekeket az iskolákban és a felnőtteket a népkonyhákban, hogy a lüdbeteg-diszpanzerek gyakorlati eredményeit a mi segélyeink tették lehetővé, hogy jogvédőirodánk jogsegéllyel szolgált a szegényeknek, hogy kispárosok, kiskereskedők hitelügyleteit lehetővé tettük, hogy az állás- és munközvetítés minden fajtáját úztuk, hogy

az egyéni bajok ezreiben ott állottunk a bajban levő mellett tanácsal, tettel, — programot pedig a népgondozás feladatainak minden ügykörére annyit dolgoztunk ki, hogy évtizedekre szóló feladatokkal voltunk ellátva?

1917—18-ban — akkor még valuta volt a magyar korona! — huszonegy millió koronát tudtunk szerezni és kiadni a segítés, a szociális gondozás céljaira. *Közös keretbe foglaltuk a társadalmi, a városi és a társadalmi szociális tevékenységet. Együtt ült a zöld asztalnál az állam, a város illetékes szerve, a katolikus szociális misszió, a református Lórántffy Zsuzsánna Egyesület, a Zsidó Nőegylet, a keresztény-szociális meg a szociáldemokrata szervezet — és négyezer pesti polgár, meg polgárrasszony, pártkülönbőség, felekezeti különbség nélkül szanitékatonája volt annak a szociális tábornak, amellyel minden gondozásra szoruló embertársunk mellé gondozásra képes embertársat állítottunk.*

Az összes jótékonyági, szociális egyesületek hitcels nyilvántartó, ellenőrző, irányító központja volt a népjóléti központ. *Nyilvános adománygyűjtésre, jótékony célú mulatságokra mi ügyeltünk, hogy jusson belőle a kijáró rész a bejelentett célnak. A zavartalan működés első két évében kereken százötvenezer egyének kétszázkilencvenezer ügyében járt el a népjóléti központ.*

Virágzó működése teljében csapott rá a népjóléti központra a forradalom, a bolsevizmus. Mindkét korszaknak szálla volt a szemében ez az intézmény, amelynek élén nem az „ő” emberük állott. Ki tudtuk börtölni. A szociális lelkiismeret tudatában szembe tudtunk szállni minden felforgató törekvéssel. A keresztény kurzusnak kellett jönnie, hogy a szociális lelkiismerettel szemben győzhessen az a jelszó, hogy: *inkább pusztuljon az egész intézmény, semhogy olyanvalaki vesze, aki nem a kurzus embere.*

Hát el is pusztult az egész intézmény. Elt még egy pár hónapig abból a — mai értékben — sokmilliárdnyi anyagkészletből, ami ott maradt, s amikor az elfogyott, — megszűnt az egész intézmény.

Miniszterelnökségi, népjóléti miniszteri, külföldi missziói, egyesületi külön-leisztungok lettek azok a koncepciózus akciók, amelyek összefoglaló keretben, az erők egyesítésével eredményesek voltak eladdig — így szétaprózva azonban egymással konkuráló, lényegtelen akaródzásokká törpültek lassanként, végül pedig elenyésztek végképpen.

Őn is, népjóléti miniszter úr, egy rettenetes tévhitben él. *A gyakorlati népgondozás végrehajtása nem a népjóléti miniszter feladata. Hiába a legjobb törvény, hiába a legszebb program, ha nincs megfelelő szerv, amely végrehajtsa. Az állami főhatóság lehet irányító, de nem lehet végrehajtó szerv. Az állam szociális, gondozó feladatainak pedig nincs végrehajtó szerve. Önnek, miniszter úr, nincsenek sem az országban, sem a fővárosban közép- és alsófokú szervei. Ön az a hadvezér, aki előre nézve, kiadja a parancsait s nem nézve maga mögé, nem veszi észre, hogy mögötte nincs hadsereg, mely jószándékait végrehajtaná.*

Vagy azt hiszi, hogy vannak önnek szervei? Kik? *A városi tanács? A kerületi előljáróság? A főszolgabíró? Szolgabíró? Jegyző? Mindezek közigazgatási funkcionáriusok, agyonterhelve a közigazgatás ezernyi részletintézkedéseivel: sem idejük, sem kedvük, sem érzékük arra, hogy a szegény ember bajával úgy foglalkozzanak, amint kellene. Minden közigazgatási hatóságnak — Budapesten a kerületi előljáróságnak, vidéken a szolgabírói hivatalnak — leglenézettebb ügyköre: a „szegényügy”, a népjóléti gondozás. A gyöngye, vagy*

hanyag tisztviselőt, ha „rendes” ügykörre nem való — tisztelet a kivételnek —, bedugják a szegényügyi részszortba. És ha ügyes-bajos fél elébe kerül — megint tisztelet a kivételnek —, nem azon töri a fejét, hogy miként lehetne, miként tudna segíteni a baján, hanem lerázza magáról azzal, hogy nincs pénz, ügye nem ide tartozik, legjobb esetben átsíbolja az ügyet valamerre, ahol a bajon megint nem segítenek...

Hát csoda-e akkor, a mai viszonyok között, ha naponként csak tizen-tizenötön dobják el az életüket? Hiszen manapság „hatóságilag” is minősített „szegény”-sorba került a hajdani „középosztály” óriási rétege! A tönkrement kiskereskedő, a kisiparos, az állását veszített tisztviselő, a munka nélkül maradt munkás álljon oda sorba az előljárási szegényügyi előadó ajtaja elé és lesse a havonként, negyedévenként folyósítható 50.000 koronás segélyt, amely a hatóság szociális kötelességét a diluviális idők két-háromforintos segélyezési színvonalára süllyesztette vissza? Nem inkább az esodálni való-e, hogy a tizezrenyi titkos öngyilkos-jelölt közül nem ezren meg ezren valósítják meg szándékukat és hogy naponként tíz helyett nem száz, nem ezer kétségbeesett egzisztencia dobja el magától az életét?

Egészségügyi kongresszus? Szociális programok? Miniszter úr! Hova maradtunk mi vissza ettől!? Volt egészségügyi kongresszus 1917-ben is. Nézze meg csak a népjóléti központ akkori közlönyét! Programok kidolgozva készen ott vannak a közlőny számaiban a szociális ügyek minden ágazatáról. *Nem program! Segítség kell!* Egyénenként segíteni a halálraszánt egyéneknek! *Emebert állítani az ember mellé!* Gondozásra képes embert, a gondozásra szoruló mellé!

Az emberi szolidaritást állítsa helyre! A széttagolt társadalom helyébe az együttétartozás, az egymás-

rontaltság érzését keltse életre újból! Ember legyen ismét az embernek társa! Aki ha mással nem, hát jó szóval, együttérzéssel odaszegődik a bajtárs mellé — mert a bajokban társak vagyunk ma mindannyian — és ha egyebet nem, a klasszikus igazság vigasztalását nyújtja: *solamen est in miseris socios habuisse...* vigasztalás az is, hogy a bajokban társaink vannak...

Programok? Mire és miről? Arról, amiről álmokat szőttünk, hogy *itt mennél több ember szülessen, mennél kevesebb ember haljon meg* s hogy aki él, élhessen egészségben, élhessen munkában és munkája jövedelmezzen? *Több ember szülessen itt, amikor az sem tud megélni, aki él? Egészséget védjünk itt, amikor minden halott szinte köszönetet érdemel, mert vele is eggyel kevesebb az, aki az élő elől elesi a kenyeret?*

Miniszter úr! Egy rettenetes gondolat villan az agyamba! *Nem a szegény öngyilkosok-e azok, akik ön helyett a helyes népjóléti politikát űzik, akik, mint főlősleges ballasztot, kidobják magukat az élet léghajójából, hátha az ittmaradók könnyebben lebeghetnek nélkülük abban a levegőben, amelyből élniök kell?...*

Szociális program — négy év mulva? Ki tudja, mi lesz négy év mulva? A viharzó élettenger tépett hajójának hangtalan rádióiról sikolt a vészkiáltás: *S. O. S! Végveszély! Segítség!* Hol késik a mentőhajó a sötétben, a ködben? Hol az irgalmas kéz, mely mentőövet vetne a fuldokló felé? *Mentőállomást! Sürgősen!* A fővárosban és a vidéken! *Mentsék meg — de ma! — program nélkül* azokat, akiket *ma* négy év mulva *program alapján* akarnak megmenteni, mert mentőállomások nélkül négy év mulva nem lesz már kit megmenteni és akkor kárba vesznek a nagy lelkesséssel kidolgozott, gyönyörű, üdvözítő népjóléti programok.

TÁRCA

Egy koplaló-művész emlékkönyvébe

Írta: KRÚDY GYULA

Ha egy kicsit adtál valamit a konyhádra: a disznóból a legizletesebb húst, az orrját főzted levesbe, a marhából a bifszteknek való hús került az asztalodra, a bárányból a gerine, a borjúból a comb, a pulykából és kappanból a mell, a libából a máj, a vizából az ikra, a szalonkából a krotton volt az a részlet, amelyért érdemes volt az asztalkendőt a gallérodba dugni.

Vajjon megtartod manapság is e régi regulákat?

Józsefvárosi mészáros panasolja, hogy két-három év előtt hetenkint nyolc-tíz marhát mért ki boltjában: manapság legfeljebb egy marha fogy el a hét folyamán. És azt a marhát sem meri leólni, amíg nem gondoskodott egy tartalék-marháról.

A húsevés mindinkább kimegy a divatból. A korszak a vegetáriánusoknak új igazat, akiknek a konyhájáról valaha annyi viccet faragtak az élelapok. Végre komolyan halljuk panaszkodni a véreskező, késes embereket, akiket az uccáról egykor bálványoknak láttunk boltjaikban. A hentes, akinek soha nem volt álmatlan éjszakája, most elgondolkozva áll zsírja felett: a kotlós-ként nyugtalanodó kofa, aki a földkerekség legegyszerűbb, probléma-mentes foglalkozását űzte, ijedten kérdezgeti, hogy: mi lesz? Nem látni többé azokat a vidám csarnoki árusokat, — akikről valaha operetteket is írtak — akik mindennap nevettek: ragyogó, mosolygó, kötekedő arccal állottak portékáik mellett. Vásár után leszakadt a kötényük a sok aprópénztől, a bugyelláris betegre dagadt a keblük felett, a pénz annyi volt mint a pelyva, de még a pénzüel is több volt a portéka, ame-

lyet szinte ráerőszakoltak azokra az élelmes háziasszonyokra, akik a piac utolsó fertályórájában mentek vásárolni.

Mily szívderítő volt egy-egy piaci séta a jókedvű alkudozások, apró csetepaték, odamondogató szakácsnők és adósul soha nem maradó kofák között! Mennyi furfangot, színlelést, ötletet pazaroltak el az emberek pár krajcáros alkudozások mellett! Egy hadjárat kismiska volt ahoz a stratégiához, amellyel az asszonyok a legelsőbban megszerezhették piaci szükségleteiket. Voltak kofák, árusok, boltosok, ahol mindig olcsóbban lehetett vásárolni, mint bárhol. A csirkéskofák oly régi ismerősök voltak, mint valami atyafiak. A mészároslegénnyel úgy bántak, mint egy örökös vőlegénnyel. A kunyorálás, alkudozás nem volt hiábavaló munka a legszívtelegőbb árusoknál sem. De válogatni lehetett a húsok minőségében, szépségében, jóságában. — a húsvágó becsülte szakértő vevőjét, gondja volt rá, hogy máskor is nála vásároljon.

Egészen véve áldásos dolog volt a piaci séta. Több emberismeretet lehetett itt tanulni, mint a legtöbb iskolában. Az emberek feltárták az erszényüket, az étvágyukat, a hajlandóságait, az élelmességüket egy-egy piaci kiránduláson. Itt tapogatta a liba mellét az a kis kéz, amelyhez a költő hajnalban verset írt: itt porlekedett a csirkéskofával a drága hölgy, akivel éjszaka a bálon a port rugtak és magunkat a hetedik mennyországban képzeltek. Az alkudozások, vásárlások, eladások menetében kis fantáziával egész életperspektívákat lehetett megfigyelni. Megtudhattuk a piaci vásárlásokból, mikor van névnap, születésnap vagy emlékezetes évforduló az egyes házaknál. A csarnoki árus volt a megmondhatója, hogy kedves vendéget várnak-e a déli asztalhoz, vagy pedig valami unalmas fráter borotválkozik valahol, hogy ebédnél terhére legyen egy családnak. A mészáros a vásárolt hús minőségéből könnyűszerrel kitalálhatta, hogy miként áll a dolog az Erszény-nyel, a Vőlegénnyel, a Szeretővel; házi bekésséget jelentett a velő s a vese, pörpátvart a tüdő, — és ez biztosabb horoszkóp volt, mint a vetőkártyabeli.

Ma állítsa fel horoszkópját a húsmérő!

Budapest új problémái

— Három cikk —

I.

A beruházó program

Írta: Dr. HARRER FERENC

A tanács beruházó programot terjesztett a közgyűlés elé. Ez bizonyára azt akarja jelenteni, hogy a főváros hivatali vezetősége elérkezettnek látja az időt arra, hogy a Budapest lakossága által már régen áhitott alkotó munka mezejére lépjen. Ha ebben az elhatárolt gondolatkörben maradunk: beruházások csak külföldi kölcsönökkel voltak végezhetőek, új külföldi kölcsönre csak a régi külföldi kölcsönök rendezése után lehetett számítani, az utóbbi pedig nem történhetett meg előbb, mint ahogy tényleg megtörtént, akkor nem illetheti szemrehányás a tanácsot azért, hogy csak most jön beruházó programmal. Mintha azonban más külföldi kölcsöneink rendezése és más nagy városoknak az inflációs időkben követett gazdasági politikája arra vallana, hogy az említett gondolatlor mögött nem található meg a szükségszerűségnek éppen olyan szoros okozati láncolata. De ez már a múlté. Fordítsuk tehát tekintetünket a jövő felé!

A tanács beruházó programja két részből áll: egy *azonnal megvalósítandó 100 millió aranykoronás konkrét-programból és egy 10–12 év alatt realizálandó, 200 millió aranykoronás keret-programból.* Az utóbbi nem egyéb, mint számbajöhető feladatok nyers felsorolása, mely ebben a jegyzetszerűségében tulajdonképpen csak arra alkalmas, hogy egy újabb konkrét beruházó program számára valamelyes anyagul szolgáljon, de nem arra, hogy érdemleges kritika tárgyává tétessék.

A konkrét-program a gáz-, az elektromos és a vízművek, továbbá a villamos vasút és az autobusz-üzem fejlesztését, végül bizonyos mértékben városi lakások építését öleli fel.

Mintthon e beruházó program megvalósítására külföldi kölcsön vétetett tervbe (ilyen kölcsönre való kilátások születtek voltaképpen a beruházó programot), világos, hogy a *beruházások zömének olyannak kell lennie, amelynél a jövedelmezőség nyilvánvaló és a legközvetlenebb.* Ebből a szempontból a tanács javaslata még *revízióra* szorul. Az olyan beruházások, amelyeknél ezek az előfeltételek nincsenek meg, de amelyek még a mai gazdasági helyzet mellett is szükségszerűeknek mutatkoznak, a város más bevételi forrásaiból és elsősorban az *üzemeknek*: a beruházási kölcsön révén *föltszabaduló fölöslegeiből* fedezendőek.

Fölvetődik azonban a kérdés, vajjon nem helyesebb-e, ha az *üzemi beruházásokra*, amennyiben ez lehetséges, kölcsön helyett az *üzemi fölöslegek* használatnak fel. Merőben üzemgazdasági szempontból erre a válasz talán igenlő volna. De nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a városnak üzeméhez való vonatkozása nem egyedül a tulajdonosé, aki árut termel és elad, hanem egyúttal a minél kedvezőbb szükségletkielégítést váró *fogyasztó* képviselője is, sőt ezenkívül a város üremeiben egész közszolgáltatási tevékenységének egyik legjelentősebb *pénzügyi* támasztékát bírja. Az üzemi beruházások miként való pénzügyi megoldásának tehát mindenkor eme hármassal való kapcsolatát nézőpontjainak összehangolásával kell megtörténnie.

Ezért, ha mód van arra, hogy *üzemi beruházások elfogadható feltételül* kölcsönből *vegyezhetőek*, akkor ez a város lakosságának *összérdeke szempontjából kívánatos*, mert lehetővé teszi azt, hogy az *üzemek fölöslegei* akár *szociális* feladatok megoldására, akár pedig a *közszolgáltatások drainak a fogyasztók javára való leszállítására* fordíthatók legyenek.

II.

A fővárosi kölcsön

Írta: Dr. LÁNG LAJOS

A békeéveknek nagy közgazdasági utópiái közé tartozott a magyar föld tehermentessége. Amint Rákosi Jenő nyomán harmincemillió magyarról ábrándoztunk, úgy csak ábrándnak tűnt fel a gazdasági tényezők óhaja: „ha egyszer a magyar föld tehermentes lenne”.

A harmincemillió magyar ábrándja szertefoszlott, de a közgazdasági ideál gyanánt felállított utópia, a *magyar föld tehermentessége* bekövetkezett. A háború és infláció okozta hét kövér esztendő megtisztította a telekkönyvek C lapját: a romló papírkoronában történt visszafizetésekkel bekövetkezett a magyar földnek, általában az ingatlan-vagyonnak szinte teljes *adósságnélkülisége*.

A hét kövér esztendőt azonban végzettszerűen felváltotta a sovány esztendők sorozata. A pénzbőséget követte a pénzsűke, a papírgazdaságot a kiábrándító lerongyolódás. A magyar föld már *megint nem tehermentes*, a telekkönyvek sűrű egymásutánban jegyzik be a koronában, valutában és búzában felvett kölcsönöket, amelyek legnagyobb részt nélkülözhetetlenné vált beruházási célokat szolgáltak. Haladunk a békeállapotok felé, aminek yelejárója a *hitelügylek szaporodása*.

A békeévek közgazdasági azért kívánták a magyar föld tehermentességét, mert az volt véleményük, hogy az ingatlanvagyon nem bírja el a felvett kölcsönök kamatait. Pedig ezek a kölcsönök túlnyomó részt záloglevelekben felvett, 4–4½%-os amortizációs kölcsönök voltak. De ha a békeévek nemzetgazdasági szakértői magasnak találták a 4–4½%-os kamatokat, bizonyára katasztrófálisnak minősítik a mostani 10–12%-os kamatterhet. *Ha a magyar föld nem bírta el a békeévek alacsony kamattételét, vajjon elbírja-e most e kamattételeknek háromszorosát, sőt többszörösét?*

Ennek a kérdésnek jogosultsága még sokkal nagyobb, ha nem a magyar földre beruházási célokból felvett, hanem a magyar ipar, vagy általában a városi kultúr igények kielégítésére szükséges beruházások céljaira felveendő kölcsönök ügyét vizsgáljuk.

Ha a Vázsonyi—Bárczy-rezsimit követő kurzus törvényhatósága a Vázsonyi—Bárczy-rezsím legnagyobb, talán egyetlen bűnéül róttá fel a külföldi kölcsönök kontrahálását, ha a mai törvényhatóság minden egyes tagjának egyöntetű volt az állásfoglalása abban a kérdésben, hogy ennek a külföldi kölcsönnek rendezése óriási terheket ró a fővárosra — holott átmenetileg a kölcsön után *csak 3% kamatot fizetünk* —, vajjon indokolt-e most beruházási célokra újabb külföldi kölcsönnek felvétele, amelynek kamatozása a Vázsonyi—Bárczy-rezsím alatt felvett kölcsön kamatterhének többszörösét fogja kitenni? Olyan-e a beruházási program, amelynek megvalósítása mellőzhetetlen és itt van-e az alkalmas időpont, amikor a főváros *valutakockázatát* is *magábanfoglaló* kölcsönügyletekkel operálhat? Lelkiismeretes mérlegelés után ezekre a kérdésekre kategorikus választ adni nem lehet. Nem lehet már csak azért sem, mert hiszen még a főváros tényezői, a közgyűlés és bizottságok sem ismerik a főváros *valóságos anyagi helyzetét*.

Ha egy nyilvános számadásra kötelezett vállalat az alapszabályokban kitett határidőben zárószámadásokat nem ad, a bíróság az igazgatóságnak valamennyi tagját súlyos szabadságvesztésre is átváltoztatható pénz-

bírsággal sújtja. Ami bármilyen kis részvénytársaságra vonatkozik, az, úgy látszik, nem kötelező a fővárosra, mert a főváros közgyűlése csak az 1922. évi zárszámadás adatait ismeri, amelyek pedig az újabb kölesön felvételének elhatározásánál praktikus jelentőséggel már nem bírnak.

Ahoz, hogy el lehessen bírálni, hogy a főváros anyagi helyzete az újabb kölesön felvételét kívánatos, vagy megengedhető-e teszi-e, pontosan kellene ismerünk nemcsak a költségvetést, hanem a teljes vagyoni státust, az üzemek jövedelmezőségét és a beruházási programnak részleteit, amelyekre a kölesön felhasználható lesz.

A korábbi külföldi kölesönök rendezése alkalmából az elmúlt évben ideküldött külföldi szakértők széles alapra fektetett, megokolt véleményes jelentése a főváros anyagi helyzetét, az üzemek jövedelmezőségét mindenkit meggyőző erővel olyan kedvező színben tüntette fel, hogy a fővárosnak elsőrangú érdeke ezeknek a bizalmas gyanánt kezelt jelentéseknek minnél szélesebb alapon való ismertetése, mert a kölesön annál kedvezőbb feltételek mellett szerezhető meg, minél jobban tudjuk meggyőzni a hitelezőt a főváros fizetőképességéről.

Arról, hogy a főváros nemcsak fizetőképes, hanem fizetési készsége is van, a külföldi hitelezők az osztendei egységgel meggyőződést szereztek, hiszen az osztendei egységben a főváros — szerény és természetesen senkire sem kötelező véleményem szerint — magát több mint 100 százalékos fizetésre kötelezte.

Az osztendei egységben a német, francia, belga valuták leromlása ellenére, eredeti valutákban kapják meg a hitelezők követeléseiket, úgyhogy az osztendei egység után több mint 40%-ra emelkedett azoknak a fővárosi kötvényeknek árfolyama, amelyek az egység megkötése előtt 15%-on sem voltak értékesíthetők. Annak a fővárosnak, amely az osztendei egységgel jelét adta annak, hogy minden körülmények között hitelezőinek teljes kielégítésére törekszik, kell, hogy módja legyen előnyösebb kölesönök felvételére.

Ha a német városoknak: Brémának, Münchennek, Nürnbergnek, Frankfurtnak, Drehdának, Hamburgnak stb. a békekötés után, nagyobb részt az elmúlt évben felvett dollárkölesőneit vizsgáljuk, amelyeket az Equitable Trust, a Speyer-Bankház, a Marshall Field, a Harrimann, a National City Bank és a Schroeder cég folyósítottak, azt látjuk, hogy azok úgy a kamatozás, mint a kibocsátási árfolyam szempontjából lényegesen kedvezőbbek, mint az elmúlt évben a magyar vidéki városok részére megszavazott dollárkölesön volt, és az a meggyőződésem, hogy Budapest fővárosa hosszabb lejáratú valutakölesönt csak az esetben vehet fel, ha azt a vidéki városok részére folyósított kölesönnél olcsóbban kapja és különösen is, ha biztosíttatik neki a jog, hogy a kamallátnak várható esőkkéntésével a kölesönt felmondani, illetve konvertálni módjában lesz.

Nem osztozom abban a felfogásban, hogy a külföldi kölesönt fel kell venni minden áron, mert csak a külföldi kölesön segítségével indulhat meg Budapesten az eleven gazdasági élet és az alkotás korszaka, de nem osztozom abban a felfogásban sem, hogy egyáltalában nem kell külföldi kölesönt felvenni, mert a fővárosnak üzei elég gazdagok ahhoz, hogy önmagukat alimentálják és felfejlesszék.

Ez nem elvi kérdés, hanem gyakorlati. A kölesönt fel kell venni, ha annak feltételei előnyösek, mert zárszámadások nélkül is mondhatom, hogy a főváros nem olyan gazdag, hogy lendületes építő beruházásokat tudjon eszközölni kölesön segítségével nélkül, viszont a kölesönt nem szabad felvenni, ha annak feltételei rosszak, mert állítom, hogy a főváros nem olyan szegény, hogy a kölesön felvétele reánézve „a lenni vagy nem lenni” kérdését jelentené.

Aki nem gondol azzal, hogy más mit tart róla, az nemcsak elbizakodott, hanem valósággal elvetemedett.

Cicero.

III.

Uj vezetőséget a városházára!

Irta: MAGYAR MIKLÓS

Régóta nem előzött meg fővárosi közgyűlést oly izgalmas várakozás, mint a szerdaít, mely tárgyszorozatánál fogva a várya-várt építómunka megindulását jelentette. Bizakodó hangulat uralkodott a zsúfolásig megtelt termen, a törvényhatósági bizottság minden tagja érezte, hogy az elmúlt évek tespedése és rombolása után végre visszatér az alkotás kora és olyan epocha következik, mely legalább halvány visszfényt sugározza a Bárczy István nagy és gyönyörű Budapestjének. Az izgalmakat főleg az a hír okozta, hogy a Ripka-párt a 20 millió dolláros beruházási kölesön felvételét nem fogja megsavazni. Később tudott csak ki, hogy a Ripka-párton is meggondolták a dologt s ekkor nyomban elült az ideges nyugtalanság.

A közgyűlés megmutatta, hogy a pártok felül tudnak emelkedni a kiesinyes szempontokon, ha arról van szó, hogy munkát kapjanak a munkanélküliek, kereset-hez jussanak a kereskedők, megélhetéshez az iparosok. Bizonyára nem kis felelősséget vállalt magára az, akinek a beruházási tervezet végrehajtásához szükséges kölesön megszerzéséről kell gondoskodnia. De nem kevésbé fontos, hogy a kölesönből egyetlen fillér más célra, mint amire előirányozták, ne jusson, hogy a beruházási program kapcsán csak olyan beruházások legyenek, amelyek a polgárság érdekeit szolgálják.

Ezen a ponton, sajnos, pesszimisták vagyunk. Az eddigi tapasztalat szerint az ügyosztályok mai vezetői közül nem mindegyikben vannak meg azok a bizalmeltő képességek, amelyek nélkül ilyen nagy tervet megvalósítani nem lehet. Iskolák, népszállók, kórházak könyvtár: nem dobban-e meg mindannyiunk szíve hallatukra? De ugyanakkor fenyegetően bontakozik ki azoknak a súlyos terheknek a képe, melyeket a beruházások megvalósulása jelent. Hol van az a vezérő egyéniég a mai városházán, aki az adminisztráció élén irányít tudna mutatni a munkának, aki biztosíték lenne arra nézve, hogy a megfelelő beruházások, a megfelelő sorrendben és időpontban kerülnek kivitelre. És ki biztosítja vajjon a munkák kiadásának pártatlanságát?

Itt nem egy-két városi bérház fölépítéséről vagy holmi tatarozásokról van szó, hanem egy nagy koncepciójú gazdasági program végrehajtásáról. És itt állapítsuk meg teljes objektivitással, hogy az a program, melyet élénk terjesztettek, a mostani formájában nem alkalmas a keresztülvitelre. Először tehát komoly és keresztülvihető módon kell átdolgozni a hevenyészett tervezetet. De nem tudunk megszabadulni attól a gondolattól, hogy mielőtt e nagyszabású és életbevágó program kivitelére kerül a sor, a főváros ügyeinek vezetése megfelelő ember kezébe kell hogy kerüljön. Mert ettől függ, hogy azokat a terheket, amelyeket magunkra vállaltunk, érdemes volt-e vállalni és hogy azok a várakozások, melyek a terhek vállalását megokolták tették, teljesülhetnek-e.

A kiesinyek büszkesége abban áll, hogy mindig magukról beszélnek, a nagyoké: hogy soha. Az utóbbi büszkeség végtelenül nemesebb, de néha kissé sértő a társaságra. Mintha azt mondaná az illető: „Uraim, önök nem érdemesek arra, hogy az önök becsülésére törekedjek.”

Voltaire.

Kevésbé esodálkozunk azon, hogy ismerőseink ostoba emberek társaságába is járnak, ha meggondolnánk, hogy a legtöbb ember nem annyira azért keres társaságot, hogy neki beszéljenek, hanem azért, hogy ő beszéljen.

Pope.

A HÉT MARGÓJÁRA

MI LESZ VELÜNK? — kérdezte Bethlen István gróf, kezében a Tisza-serleggel, a hatvanötödik születésnapján annak a Tisza Istvánnak, akitől a kemény öklölt akarta eltanulni és nem azt az egyik legértékesebb tulajdonságát: hogyan lehet döntő sorsforduláskor a nemzeti erőkifejlés kulminációs pontján a szabadelvűség jelében egyesíteni az egész társadalmat. Mi lesz velünk? — kérdezte és még hozzátette: „képesek leszünk-e Magyarországot újból tekintélyes, másoktól tisztelt és barátul keresett állammá tenni?” A saját kérdésére, sajnos, a saját politikája adja meg azt a szomorú feleletet, hogy nem lehet tekintélyes az állam, és nem keresik annak az államnak a barátságát, amelynek kormányzata alatt állami intézetben, állami főtisztviselői irányítása mellett, frankot hamisítottak. Mi lesz velünk? — kérdi Bethlen István — és fölveti azt a kérdést, hogyan tudunk a véres trianoni operáció után megállni, hogyan és hol találjuk meg a magyar jövőt. Ezt kérdezi az ország is. És a válságok poklában vergődve, már csaknem reménytelenül kérdi: mi lesz velünk egy olyan kormány alatt, amely megesebnitot hazában belső visszavonást szít, amely felbontja a társadalmat, lethargiába süllyeszti a nemzeti élet erejét és csak a saját hatalmi pozíciójának kiépítésére gondol, amikor újjáépítésről beszél. Mi lesz velünk?... Meddig üldözi még a bűn az erényt, meddig rekeszti ki másodrendű állampolgárokként a nemzet egyeteméből azokat, akiknek munkája pedig becsületesen megfelelne arra a kérdésre, hogy: „Mi lesz velünk?”

A PLAKÁT ÉS A FRANK. A frankügyben megint van egy komoly ítélet: Pallavicini György grófot arra ítélte a mentelmi bizottság, hogy megrója és ezt ki is plakátoztatja a kerületében. Pallavicinit tudvalevőleg azért kellett megróni, mert beszédében úgy mondta, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter tudott a szokohamisításról, s miután Rakovszky utólag szintén ilyesvalamit mondott, tehát nyilvánvaló, hogy Pallavicinit meg kellett róni. Ilyenformán azután a frankügynek megvan az első komoly tanulsága, amelyet régi magyar bölcseséggel így fejeztek ki: ne szólj szám, nem fáj fejem, s megvan az első eredménye: Pallavicini kiplakátozása. Hogy azután milderre Pallavicini azzal akar felelni, hogy ő meg a maga beszédét és Rakovszkyét akarja így falragaszokon a választók tudomására hozni, az meg még jobban egyszerűsíti a dolgot, mert a kormány ennek a plakátnak kiragasztását egyáltalán nem akarja megengedni, s ezért nyilván megint csak megbüntetik az ögróft. Így azután végeredményében Pallavicininek több ítélete lesz a frankügyben, mint mondjuk: Baross Gábornak, holott Baross Gábor nyilván többet tudott róla, mint Pallavicini. Ezért bölcs a bölcs, aki a sokból is takarékos, s ezért balga az, aki kevesebb tudását is világgá hirdeti. Ime: Baross hallgat, s Pallavicini szól, és Pallavicinit plakátazzák nem pedig, mondjuk, Nádosy Imrét. Végre is azonban ez a plakátzás a legkisebb baj, mert, akármit is beszéljenek, még mindig jobb az országnak, ha plakátokat nyomnak, mint, mondjuk: frankot.

KIS SZÁMOK. A hivatalos lap most közli a pengőmérlegeket és olvasván ezeket a vagyonskimutatásokat, egyszerre elvesztek a milliárdok és kis számok kerülnek a helyére. A legnagyobb magyar vállalatnak, sinesen ötvénmillió pengő alaptőkéje és ezekben a mérlegekben egyszerre csak súlyt kapnak az ezresek és a tízezresek is. Az egész gazdasági válságnak mindenesetre enyhülését jelenti majd, ha a nagy számok eltűnnek a közgondolkodásból és ha az ezer helyett megint úr lesz az egy. Vajjon ki veri még fogához a garast, amikor mil-

liókban beszélünk és vajjon nem lesz-e becsületesebb, takarékosabb és meggondoltabb az egész gazdasági élet és az egész társadalom, ha egyszer újból megtanulja becsülni a számokat? Nagyon könnyű százezer forradit eldobni, ám sokkal nehezebb egy pengőt és nagyon könnyű tízezres számokkal ugrálni az árakban, amíg az emberek megint nem akarják megtakarítani a fillért. De kell, hogy az állam is belassa annak a politikájának helytelenségét, amely nemcsak a számokban volt inflációs, de a kiadásokban és az adókban is. Milyen nehéz lesz majd forgalmi adóval sújtani a harminc fillért és luxusnak minősíteni a pengős bevásárlást!

EGY GOROMBA TÁBORNOKHOZ. Petőfi versét még most is kívülről tudjuk, pedig nyolcadik évtizede, hogy a költő fölpanaszolta:

Tábornok úr, én nem tartom magam
Nagy embernek, de akkorácska csak
Vagyok, hogy oly parányok, aminő ön,
Levett kalappal szóljanak velem.
S ön engemet gorombasággal
Elhalmozott, hogy két oreám pirult.

A költő és a tábornok afférja így lett az irodalomtörténeté, s így lett a jövőndő az a kis história is, amely az író és az államtitkár között játszódtott le, amikor az államtitkár csak úgy félvállról fogadta a kitüntetést, hogy az élő magyar irodalom egyik legelső büszkesége szóba akar állani vele. Sok dicsősége és szépsége volt a negyvennyolcas időknek: ám a tábornokok nevein túl legmagasabban ragyog mégis Petőfi neve. Ki tudja a magyar jövőndöt, ki tudja a magyar sorsot: ám Móricz Zsigmond ezé a jövőndő és szelme örök a magyarsággával.

... Tábornok úr, van ellenség elég,
Gorombáskodjék azzal, ott szabad,
De bánják szépen a jó honfiakkal,
Különbén azt hisszük, hogy őket el
Szándékozik ön kergetni a seregből...

Ez kemény vád lenne, kemény vád: mondja Petőfi, s kemény vád lenne hinni: mintha az udvariatlanság és az államférfiúi póz mögött ott lenne az érzés: elkergetni a nemzet seregből Móricz Zsigmondot. Ki e nemzet szellemének, tehetségének, gondolatának és hitének kifejezője, ha nem ő: élő sorsunk dacos és igaz történetírója?... Van ellenség elég; államtitkár úr, gorombáskodjék azzal, ott szabad...

Corvin Színház és Kamara

Április 22-től április 28-ig

Gyorsabb mint a szél

Egy vakmerő lovas és egy pompás paripa története 6 felv.

Főszereplő: **FRED THOMSON**

CORVIN

KAMARA

A kékvérűek

Monte Carlo

8 felvonás az amerikai iparbárok életéből

10 felvonás az örök tavasz és a forgandó szerencse birodalmából

Főszereplők:

Virginia Valli
és **Eugen O. Brien**

Főszereplő:
Betty Balfour

Előadások a **Corvinban** 1/26, 1/28 és 1/30 órákor
Előadások a **Kamarában** 1/26, 3/48 és 3/10 órákor

TORZTÜKÖR

Saját külön rendelet az uccai közlekedés szabályozására

Tekintettel arra, hogy az utóbbi időben számos egyén vetette magát öngyilkos szándékkal a gyanutlan motocyklisták járműveinek kerekei alá, szükségessé vált a következő szabályrendelet kibocsátása a főváros elhanyagolt uccai közlekedési rendjének biztosítása végett:

a) Fixfizetésű hivatalnokok a hónap második felében a megengedett 75 centiméter hosszú lépés helyett csak 60 centiméter hosszú lépésben mehetnek át az uccakeresztezeknél; — ezt az óvórendszabályt a hónapok második felében felépítő gondok s a velük kapcsolatos zavarodottság, bizonytalan érzés, támolygó járás stb. teszik indokoltá.

b) Az itt kifejtettek alapján B-listásoknak szigorúan tilos az uccakeresztezeknél átmenni, mert ezek a végsőkig fokozott pszichikai zavarodottságukkal nagymértékben veszélyeztetik a teljes sebességgel rohanó automobilisták és motocyklisták életbiztonságát.

c) Mától kezdve a motocyklik gázométerrel szerelendők fel, a gázolások számának pontos lemérése végett.

d) Annak megelőzése végett, hogy pékmesterek az általuk motocykklivel agyongázolt öregasszonyokat segítség nélkül hagyva, tovább ne robogjanak, orvosi bizonyítványt kell fölmutatniok, hogy van sütnivalójuk.

e) Mától kezdve a motocyklik gázolójárásaikon rendszámot kapnak, hogy az általuk elűtött autobuszok és társzekerek vezetői, illetve kocsisai a helyszínén igazolhassák őket.

f) Speciálisan kiképzett gyalogrendőrök oktatják ki a gyalogosokat, hogyan kell járni. Békebeli képviselőket a kurzus-képviselők oktatják ki, hogyan kell kijárni.

g) Fontosabb közlekedési csomópontokon középiskolai tornatanárok állítanak fel, akik szakszerűen megmagyarázzák a közönségnek a közlekedési rendőr által végzett szabad testgyakorlatok értelmét.

h) Autójukról leszállt, volt hadimilíomosoknak száguldó autók által való elütése nem büntetendő.

i) A Markó utcában gyorsan hajtani szigorúan tilos. Nem kell olyan nagyon sietni. Előbb-utóbb úgyis odajut mindenki.

k) Hitelre szoruló kereskedőknek és iparosoknak még gyalogszerrel sem szabad gyors tempóban menni a Pénzügyi Központ felé. Ettől úgyis elvannak útve.

l) Akik villamos által óhajtják elűtteni magukat, a kocsai elején e célra mindig kiakasztott koszorú árát tartoznak készpénzben leróni a kalauznál.

m) Aki nem balra hajt, hanem — előzni akarva — szélsőbalra, a gyorsított tempó miatt gyorsított bíróság elé állíttatik.

Molnár Jenő

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Mikor Pallavicini György ögróf a titkos társaságokról beszélt a parlamentben, az egységspárti Hajós Kálmán közbekiajtott:

— Mindenki benne volt valamelyik titkos társaságban!

Mióta ezt olvastam, állandó nyugtalanságban vagyok, a feleségem pedig egészen oda van. Én tudniillik nem voltam benne semmiféle titkos társaságban. Minthogy pedig a titkos társaságok tagjai miniszterek, államtitkárok, magasrangú közhivatalnokok lettek, amiből nyilvánvaló, hogy nem üldözi őket senki, — én attól félek, hogy a titkos társaságok ellen megindított kormányakció végén azokat fogják szigorúan megbüntetni, akik nem voltak a tagjai semmiféle titkos társaságuk. Csak azíránt kérek megnyugtatót, hogy Törek Géza fogja tárgyalni ezeket a bűnyüveget. Mert ő tudvalevőleg nem volt tagja semmilyen titkos társaságuk. Teljes tisztelettel

Polgár János

Akik nem békülhetnek

— Mondd, igaz, hogy Rakovszky Iván annyira haragszik Nádosyra?

— Annyi baj legyen! Majd békejobbot nyujtanak egymásnak.

— Békejobbot? Az ki van zárva!

— No hallod!... Miért ne!

— Mert mindkettőnek két balkeze van.

Megoldás

Bethlen nagyon ideges. Elmegy a professzorhoz, aki megvizsgálja és így szól:

— Excellenciád határozottan nagyfokú idegességben szenved. Négyheti abszolút pihenőre van szüksége.

— Rendben van, tanár úr. Majd elküldöm Lillafüredre — Pallavicinét.

Pesti kávéház terraszán

A kávé: Nézze csak, kérem, én valami eleven dísz is szeretnék a terraszra. Nem tenne ide valamit a rács mellé, ami azonnal futna!

A mákértész: De igen. Svábbogarát, nagyságos úr.

Lenni, állni, ülni

Rövid párbeszéd a Sas utcában:

— Hogy vagy!

— Jegyezd meg, barátom, az ember ma sehogy sincs. Az ember ma vagy áll, vagy ül. Vagy csőd előtt áll, vagy csőd miatt ül.

Az ásitó ember

— Elmondja: egy orvos —

Mostanában gyöngén megy nekünk. Esemény, ha felbukkan egy páciens a csöndes városzobában. Tegnap egy pergamenarcú, ölmös szemhéjú fiatal ember állított be hozzám

— Oááá!... oááá!... — kezdte új páciensem a betegségem ismertetését. — Rettentő bajban szenvedek, kedves doktor úr. Oááá... ááá... Tetszik látni? Tetszik hallani? Folyton ásitok. Már egészen odavan az állkapcám.

— Vegyen egy valódi harisnyát — tört ki belőlem az örök szóviccelő, aki minden második orvosban szunynyadoz.

— A kapesom van oda, kérem, az állkapcóm, az állam kapcsa... oááá... már alig bírom. Egész nap szüntelenül ásitok.

— Talán unatkozik? — kérdeztem.

— Lehet... pardon... ááá... gondoltam erre.

— Hát mért nem szórakozik? Mért nem jár színházba?

— Engem semmi nem szó-hó-ra-hakohoztat... ááá... Se-he-hem-mi... A színházban olyan dördüléssel ásitok, hogy az már ska-ha-han-da-halum...

— Talán a parlament!... — ajánlottam, magam is kétkedve.

— Ah-ha-ha-ha... pa-har-la-ha-he-hem-hent... Úgy emlékszem, ott tört ki rajtam először ez a betegség. Oááá... A Viczi-hán beszéde alatt... Kuna Pével versenyt ásitottam. Neki könnyű. Őapidíjat kap érte.

— Önnek, úgy látom, izgalmakra van szüksége, állandóan friss benyomásokra... Az idegeit folytonos feszültségben kell tartani...

— Na-hagy-sze-herű!... Micsoda éleslátás, doktor úr!... Oááá!...

— Azt tanácsolnám tehát, olvassa a napilapok legizgatóbb híreit, merényleteket, autóelgázolásokat, parlamenti botrányokat, a titkos társaságok bűnlajsmát, színesen leírt öngyilkosságokat, rablógyilkosságokat...

Páciensem föl kacagott:

— Hihi-hi-hahaha! Hát nem tudja, doktor úr, hogy én a „Szenzációs Déli-lap” Legújabb rovatának telefonfölvéveje vagyok!... Oááá...

(mj)

Egy kis párhuzam

Jókedvű legény lép be a kocsmába és elkialtja magát:

— Kocsmáros úr, egy liter bort!... Fedelni akarok!

— Úgy! felel a kocsmáros — Akkor tessék előre fizetni.

Bethlen István gróf el akarja feleltetni a kurzusi multját. Úgy! Akkor tessék lemondani.

Sajtóerkölcs és sajtóválság

Írta: BALASSA JÓZSEF

1.

Angliában eltiltják a váló-tárgyalások közlést és a házassági botrányok hajszolását, megtiltják a sajtó ama részének, amely kedvét lelte e mulatságban. A *Deutsche Juristische Zeitung*, ez az igen tekintélyes német folyóirat azt jelenti, hogy a német birodalmi pénzügyminisztérium konkrét törvényjavaslatot terjeszt a birodalmi gyűlés elé, amely megadózhatni kívánja a feltűnést keltő bűnügyi esetek terjedelmes közléséből eredő jövedelmet. A német törvénytervezet megokolása szerint a bűnügyi riportok lényegesen emelik az újságok kelen-dőségét, ennél fogva a sorok számához mért progresszív adóval sújtják azokat, még pedig úgy, hogy a befolyó adójövedelem egyharmada a kincstárnak, egyharmada a rabsegélyezési alapnak, egyharmada pedig a bűneselekmények folytán sértettek kártalanítási alapjának jutna. Anglia megtiltja a szenzációhajhászást, Németország megadóztatja. Mégis csak: Angliát szanálták előbb.

2.

Szóval: Anglia lelövi a véresét, Németország tenyész-tési célokra fogja be. A szenzációhajhászás véreséje azonban egyformán kóvályog, egyformán sikoltozik, egyformán rikolt és egyformán falánk az egész világ-sajtóban: nálunk is. Húsz esztendővel ezelőtt jelent meg Braun Sándor lapjában az első kéthasábos cím a ma-gyar sajtóban. Mailáth országbíró meggyilkolásáról ke-vesebbet írtak az akkori újságok, mint az Alsóerdősor űceai közönséges és szokványos rémtettéről. Az új Plu-tarchosok párhuzamos életrajzaikat nem a kultúra, a tu-domány, az eszme és a művészet hősről írják, hanem bűnösökről és gonosztevőkről. A közönség rivaldozik és tiltakozik az ellen, hogy a családi élet dolgait, közönsé-ges magánjogi vitákat, egyszerű emberek apró, kis tragédiáit a nyilvánosság elé viszik és miközben tiltakozik: azt az újságot olvassa, amely hajlamos kielégí-teni ezt a szenvedélyét. Elméletileg minden ember a só-ványodási kúra híve, gyakorlatilag nagyon kevesen tudnak lemondani a zsíros és fűszeres eledelekről. A sajtót támadják, de megeszik a főztjét. Szenzációkban a közönség egyáltalában nem biesérdysta.

3.

Anglia nevelni akarja közönségét. Németország eb-ből is hasznot akar szedni. A sajtót szeretik bűnösnek feltolni ebben a kérdésben, mintha a szakács volna az oka annak, ha az emberek jobban szeretik a sertéskarajt párolt káposztával, mint a spenótot rántott keayérral. A közönséget okoljuk talán? Mondjuk-e azt, hogy mindez a társadalom bűne, mindez az emberiség erkölcsi elfajulását jelenti, hajlamosságát a bűn és bűnözés iránt, gonosz érdeklődést mindazzal szemben, ami izgatja és lázba ejti idegeit? Mondjuk-e ezt vajjon és van-e ebben igazság?

4.

A közönség akarná tehát az útszéli sajtót, megnyo-morítását az igazi újságírásnak? A közönség akarná te-hát, hogy a legjobb és legkitünőbb újságírók szegyen-keze és idegenül nézzék a lapokat, amelyekbe dolgoz-nak? A közönség akarná tehát, hogy a sajtó a legalan-tasabb idegérdeklődés alázatos szolgálója legyen?

Könnyű a közönséget és a tömegizlést odadobni érv-nek és áldozatnak, ám a sajtónak ez a ferdesége egyre inkább válságossá teszi a sajtó helyzetét. Ha valóban a közönség izlése volna mindig, ami a sajtó hangját néha ólyanná teszi, mintha céda uccaleányok lefetyelve pletykáznakának kitaratóknak, akkor ennek az útszéliség-nek meg is lehetne a gazdasági eredménye. Ezzel szem-ben merjük hinni: annak a sajtóválságnak, amelyről bur-koltan annyiszor szeretnek beszélni s amely kétségtelen-nül megvan, egyik legfőbb oka az, hogy a sajtó egy-része elveszítette a közönség előtt azt az erkölcsi alapot, amelyen nemcsak tisztessége, de megélhetése is nyügö-

dott. Valóban: vannak perverz-hajlamosságú emberek, de intézményeket még se lehet idegállapotukhoz idomí-tani. A sajtó: a nemzeti élet ez egyik legjelentősebb megnyilvánulása, az alkotmány része, a jövődő ör-szeme, nem lehet csupán az alantas érdeklődés kielégí-tője, mert ennek az érdeklődésnek megvannak a ha-tárai. Ez az, amit nem lehet főzni, ez az ami végre eső-mőrt okoz s ez az, ami végül elveszi a közönség ét-vágyát is.

5.

Valljuk be: komoly válságban van a magyar újság-írás, s a legjobb, legkülönb újságíróföladatok mind-inkább háttérbe szorulnak a komoly újságírás és a ko-moly kritika hangja elnémul a pletykahordók gágogása és a lexikon-szajkók tudatlansága között. Az újságírás hangja, a sajtó szelleme, s kifejezési formája egyre inkább közeledik azoknak szelleméhez, akik a sajtó magasabbrendű föladatait nem azért nem érzik s vall-ják, mintha nem éreznék, hanem mert tehetségtelenek hozzá. A sajtónak ez a válsága nemzeti ügy, s valóban kellene és lehetne is komoly publicisztákat és komoly újságírást csinálni, csak hogy ehez mindenekelőtt és mindenekelőtt a közéleti tisztaság szükséges. A köz-életi morál pedig csak akkor javulhat, ha öre és ítélő-bírája maga is mindig tisztességét, erkölcsi és ha-gyományait.

Igaz: nehéz operációt végezni ott, ahol a test beteg és itt-ott fekélyes. Az orvos, mégis, megmossa kezét, fertőtleníti, s maga nem vájkál a piszokban.

A kuruzslók másképp csinálják, ám végül rajta-vesztenek.

A kisfiú meg a pék...

Írta: SOMLYÓ ZOLTÁN

*Egy kisfiú, koldus legényke,
Kevés kenyér jutott szegényre.
Az éhségtől a füle szétállt.
Mindig üres gyomorral sétált.
Zöld volt, vértelen, mint a béka,
Nyomornak sápadt martaléka,
Kenyer helyett könnyeit nyelte,
s mindég a pékboltot figyelte.*

*Furcsa egy ember az a pék!...
Gondolkozott már rajta rég:
reggeltől estig gyúr, dagaszt
s a kenyérré papírt ragaszt.
Mi állhat ott a cédulán?
A gyermekek neve talán?
Hogy minden gyermek egyet kapjon?
A sorból ki egy se maradjon?...*

*Hazament hát a kislegény;
nyál csurgott szája szegletén.
Szívében a reménység hintált —
elővette a tollat, tintát.
Egy cédulára, ahogy bírta,
nevét írka-firkán leírta;
remegett kis szíve belé —
s elindult a pékbolt felé.*

*A pék boltjában sokan voltak.
Mind friss kenyéréért loholtak.
A fiú nézte, szeme égett...
A boltajtón végre belépett:
— Pék bácsi... — s kihúzta magát —
én is hoztam egy cédulát,
(Szemei könnyekkel megedtelnek)
mert engem mindig kifelednek...*

KÖZGAZDASÁG

A pengőmérlegek

A hivatalos lap nap-nap után szinte tömegével közli a részvénytársaságok pengőmérlegeit, miután a közlésre kitűzött határidő e hó végével lejár. Az eddig közzétett mérlegek kevés meglepetést keltek, mert a közvélemény nagyjában már tájékoztatva volt a vállalatok vagyongátmentési státusáról s ami esetleg meglepetésnek számít, az is kellemes csalódást jelent, mert bár tagadhatatlanul közgazdasági elszegényedésünk esalhatatlan tanúi e mérlegek, mégis közgazdaságunk életképességét bizonyítják.

Az új pengőmérlegek igazolják azt a föltevést, hogy iparvállalataink általában jobban tudták konzerválni vagyonukat, mint a pénzüintézetek, ami érthető, mert ezeknek tőkéje értékállóbb investíciókba és árukba volt fektetve, úgy hogy akárhány vállalat teljesen megtartotta, sőt gyarapította is vagyonát, ami egyetlen pénzüintézetről sem mondható el. Ez azonban nem jelent sokat, mert e multra vonatkozó megállapításból nem lehet következtetni a jövőre s valószínű, hogy a mozgékonyabb pénzüintézetek könnyebben reorganizálódhatnak, mint a mostoha viszonyokkal és fogyasztási krízissel küzdő iparvállalatok.

A pénzüintézetek 10–40 százalékban konzerválták békebeli vagyonukat s az eddig megjelent mérlegek szerint a Hitelbank vezet 40 százalékos arányszámával.

A pengőmérlegekről és az 1925. évi üzleteredményekről az érdekelt vállalatok igazgatóságai a következőkben számolnak be:

Magyar Általános Hitelbank

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága megállapította az intézet 1925 január 1-i megnyitő pengőmérlegét és elhatározta, hogy a folyó évi április 30-ára egybehívott közgyűlésen a felértékelte tiszta vagyonnak 61.803.232 pengőben leendő megállapítását fogja javasolni olyképp, hogy ezen összegből 41.400.000 pengő részvénytőkére, 20.403.232 pengő pedig tőketartalék alakítására fordítassék. A 41.400.000 pengő részvénytőkének 828.000 darab, egyenként 50 pengő névértékű részvényre leendő felosztása van tervbevéve, oly módon, hogy a jelenleg forgalomban levő részvényekből minden 25 darab, 9 egyenként 50 pengő névértékű részvényre fog összevonatni. Gondoskodás történik arra nézve, hogy a szükséges töredék-részvények is a részvényesek rendelkezésére álljanak.

Együttal megállapította az igazgatóság az 1925. üzletévi mérlegét, mely 3.287.841 pengő 66 f = 41.098.020,758 korona 75 f tiszta nyereséget tüntet fel (tavaly 26.004.703,757 korona 84 f) és elhatározta, hogy a közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az 1925. évre osztalékjogosult 1.725.000 darab részvény után osztalékképpen 34.500 millió korona, vagyis részvényenként 20.000 korona (tavaly 16.000 korona) fizetessék, továbbá az értékesítési tartalékalap javadalmazására 1850 millió korona, a nyugdíjalap erősítésére 2500 millió korona, a báró Kornfeld Zsigmond segélyalap javára 562.491.990 korona, a báró Ullmann Adolf jubileumi alap javára 314.909.500 korona, az alkalmazottak jubileumi segélyalapja javára 232.152.102 korona fordítassék.

Az elért nyereség túlnyomórészt a folyóüzlet fejlődésének eredménye, melyet a mult évben tőkeemelés révén befolyt összeg gyümölcsözötése, valamint az intézetre bízott idegen tőkék nagyarányú emelkedésével kapcsolatban előállott nagyobb kamathozam előnyösen befolyásolt. Ehhez járult az intézet tárcájában levő vállalati részvényeknek a megelőző évvel szemben megnövekedett szelvényjüvedelme. Az eredmény számlán különösen említésre méltó a kamattőkeemelésnek az 1924. évi 59,9 milliárdról 1925-ben 83,4 milliárd koronára, a külföldi váltókön és pénzemeken a megelőző évi 6,4 milliárddal szemben elért nyereségnek pedig mintegy 14 milliárd koronára történt emelkedése, ami — tekintve a beféti és a kihelyezési kamattételek, úgyszintén a deviza-üzletben a vételi és az eladási árfolyamok között fennálló esekély különbözeteket — az üzleti forgalom erőteljes növekedésének kétségtelen bizonyítéka.

Az intézet multévi bruttónyeresége 11,9 millió pengő, ami az utolsó békeévre kimutatott 18,3 millió aranykoronának

több mint 56%-a. Hogy e két üzletév tiszta nyereségeinek összehasonlítása nem ugyanezt az arányt mutatja, az első sorban a személyzeti és dologi kiadások növekedésére vezethető vissza. A javaslatba hozott 20.000 korona osztalék az új pengőrészvények névértéke után 4,4 pengőnek, azaz 8,8%-os hozamnak felel meg. A kimutatott 41 milliárd tiszta nyereségből a részvényesek összességére jutó osztalék 34,5 milliárdnyi összege ezúttal is a legnagyobb, melyet hazai pénzüintézet részvényesének juttat.

A Kereskedelmi Bank

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága elnökének, Weiss Fülöpnek elnöklésével tartott ülésében elhatározta hogy az 1926 április 30-ára egybehívandó 83. rendes évi közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a bank felértékelési mérlegét 25 millió pengő tőkével 25 millió pengő tőketartalékkal és 5.882.576,18 pengő nyugdíjrendezési tartalékkal állapítsa meg. A felértékelési nyitómérleg az eddigi 131 milliárd saját tőkével szemben tőkében és tartalékban — a nyugdíjrendezési tartalék nélkül — 625 milliárdot mutat ki. Ezenfelül kereken 75 milliárdot helyez tartalékba nyugdíj céljaira.

A felmerülő nyugdíjszükséglet a nyugdíjrendezési tartalék által fedezve van, a háborús és háborúutáni veszteségek le vannak írva, a kimutatott saját tőke tehát a bank vagyonának legnagyobb óvatossággal végzett becsülését fejezi ki, amely becsülés a jelenlegi üzletmenet alapján előrelátható rentabilitást is figyelembe vették. Ez óvatosság ellenére is a közzétett felértékelési mérleg részvényenként 100 pengő, azaz a tőzsdéi árfolyamot kereken 50 százalékkal meghaladó saját vagyont mutat ki aranyban.

Az igazgatóság indítványozni fogja, hogy az ezidőszent 2000 korona névértékű részvények 50 pengő névértékre bélyegztessenek át. Részvényösszevonás nem lesz. Egyidejűleg bemutatták az 1925. évi zároszámadásokat, amelyek 35.362.454,997 korona tiszta nyereséggel végződnek, amelyből 25 milliárd osztalékra fordítatik, oly módon, hogy az 1925. évi szelvények 50.000 koronával fognak beváltatni, szemben a multévi 30.000 koronával. Az igazgatóság ezenkívül indítványozza, hogy a tiszta nyereségből 3/4 milliárd korona a rendes tartalékalapra fordítassék és 500 millió koronával javadalmazassanak a különböző hivatalnok segélyalpok.

A zárómérlegnek a kezdőmérleggel való összehasonlítása azt mutatja, hogy a takaré- és folyószámlabetétek az 1925. évi folyamán 48,7 millió pengővel emelkedtek (33,6 millió pengőről 82,3 millió pengőre). Ennek megfelelően emelkedett a Kereskedelmi Bank kihelyezési állománya is a mult évben, így a váltótárca 23 millió pengővel, a fedezett adások 10 millió pengővel, nyílt adások 11 millió pengővel emelkedtek, úgyhogy a váltótárca 30 millió pengőt, az adások 40 millió pengőt érnek el a nyitómérlegben szereplő 7 millió, illetve 19 millió pengővel szemben.

Pesti Hazai Első Takarékpénztár

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület most közzétett 1925 január 1-i újértékelési mérlege 12.500.000 pengő alap-tőkét, 6.500.000 pengő tőketartalékot és 1.000.000 pengő intézeti tulajdonú képező nyugdíjalapot tüntet fel, amely körülmény híven tükrözteti vissza azt a nagyarányú értéktelődést, amelyet az elvesztett háború és az ezt követő nemzeti csapások okoztak. A szigorú realitással összeállított felértékelési mérleg, a békeértékek nagyobb mérvű csökkenését mutatja ugyan, amelyet az intézet évi jelentése részletesen megindokol, de egyébként minden lehetőséget nyitva hagy arra, hogy az intézet a hazai közgazdaság rekonstrukciójával kapcsolatban, fokozatosan ismét megnövelje a hosszú háború és az ezt követő gazdasági összeomlásból megmentett vagyont. Ezen feltevéssé jogosságának igazolására elégséges rámutatni arra a rendkívül öröndetes fejlődésre, amely egyéb üzletágaktól eltérően, az intézet betétálladékaiban — összehasonlítva az 1924. és az 1925. év vonatkozó adatait — kétségtelenül megállapítható, amely fellendülés az összes e tekintetben táplált reményeket messze felülmúlja.

A felértékelési mérleggel egyidejűleg került nyilvánosságra a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület 1925. évről szóló évi jelentése is, amely kielégítő eredménnyel járt és az intézet további öröndetes fejlődéséről számol be, amennyiben azon egynehány üzletágtól eltekintve, amelyek leginkább ki voltak téve a kedvezőtlen viszonyok hatásának, a többi üzletág kivétel nélkül hatalmas haladás képét mutatja. Így nevezetesen a betétkönyvesekké elhelyezett betétek álladéka 57.507.018,264 koronáról 313.294.623,317,2 koronára, a betétek folyószámlán és a hitelezők álladéka 298.833,228.532,55 koronáról 577.596.023.002,99 koronára, az inté-

zetnél elhelyezett *összes tőkék álladéka* 356.340.246.796 koronáról 890.890.646.316 koronára, a váltótárca álladéka 178.340.002.915 koronáról 471.069.655.912.37 koronára, az adások 177.374.564.836.01 koronáról 438.438.030.925.85 koronára, értékpapírokra adott előlegek 14.929.715.962.52 koronáról 39.321.730.954.41 koronára emelkedtek, míg az intézet összes forgalma a tavalyi 24.495.795.891.655.52 koronával szemben 41.973.711.234.542.62 koronát tett.

Bár a jövedelmezőség szempontjából a háborús és inflációs években folyton szaporodó személyi és dologi kiadások az egyesületet is erősen terhelik és ezeknek a kívánatos mértékre való csökkentése még nem volt teljesen keresztülvihető, az egyesület mégis kedvező eredménnyel zárta az 1925. üzletévét és az 1924. évi 12.473.552.610.95 koronával szemben 18.067.628.402.35 korona tiszta nyereséget ért el, amely lehetővé teszi, hogy az igazgatóság az április 28-ára összehívott 86-ik rendes közgyűlésnek a tavalyi 70.000 koronával szemben 100.000 korona osztaléknak kifizetését javasolja.

Hazai Bank

A Hazai Bank Részvénytársaság megnyitómérlégekben az intézet vagyona 12.000.000 pengővel (150.000.000.000 koronával) szerepel, amely összegből a közgyűlés elő terjesztendő javaslat szerint 6.400.000 pengő alaptőkére, 5.000.000 pengő tőketartalékra és 600.000 pengő nyugdíjartalék létesítésére lesz fordítandó. Ezzel kapcsolatban javasolja az igazgatóság, hogy 3 darab régi részvény vonassék össze 1 darab részvényre és hogy az összevont részvény névértéke 40 pengőben állapíttassék meg.

A társaság vagyonának értékelése nagy elővigyázatossággal és megfelelő belső tartalékok biztosításával történt. Így az értékpapírtársaság 2.394.787.10 pengővel és az állandó jellegű részesedéseknek 7.158.424.68 pengővel még a jelenlegi tőzsdéi árfolyamoknál is alacsonyabban értékeltettek. Az intézet ingatlanai — bankpalota és 2 bérház — mindössze 1.500.000 pengővel, tehát jóval a jelenlegi forgalmi érték alatt értékeltettek.

Az 1925. évi üzletév mérlege 715.215.54 pengő = 8.940.194.250 korona nyereséggel zárult, az előző évi 7.737.082.214 koronával szemben. A váltótárca 129.327.845.596 koronára emelkedett, az előző évi 65.940.724.596 koronával szemben, az adások pedig 242.228.230.718 koronával szerepelnek, az előző évi 138.291.714.701 koronával szemben. A betétek és hitelezők tétele 364.429.417.344 koronára emelkedett (az előző évben 203.106.931.737 korona). A kamattőzvédelem az 1924. évi 15.691.154.646 koronáról 16.906.965.656 koronára emelkedett. A bank érdekköréhez tartozó iparvállalatok fejlődése a nehéz gazdasági viszonyok dacára is általában megfelelő. Az 1925. üzletév bruttónyeresége 26.849.422.318 koronát tesz, míg a költségek és adók 7.258.770.040 koronával, a személyzeti kiadások 10.340.495.834 koronával szerepelnek.

Az igazgatóság az április 29-ére egybehívott közgyűlésnek részvényenként 8000 korona osztalék kifizetését fogja javasolni az előző évi 7000 koronával szemben.

Magyar-Olasz Bank

A Magyar-Olasz Bank Rt. igazgatósága által megállapított 1925 január 1-i kezdőmérleg a bank saját vagyonát 10.800.000 pengő részvénytőkében és 3.000.000 pengő tőketartalékban állapítja meg. E szerint a ma forgalomban lévő 5.400.000 darab részvény mindegyikére 2 pengő névérték esik. Az igazgatóság azt javasolja az e hónap 30-ára összehívott közgyűlésnek, hogy 25 darab részvényt vonjon össze egy új részvényre, úgyhogy ezek után a bank alaptőkéje 216.000 darab egyenként 50 pengő névértékű részvényből fog állani.

A kezdőmérlegben foglalt vagyonértékelésre vonatkozólag megemlíti az igazgatósági jelentés, hogy az értékpapírok és a vállalati érdekeltségekben foglalt, tőzsdén jegyzett értékpapírok azok legalacsonyabb árfolyamán vétettek számitásba. Az intézeti házak nagy aláértékeléssel, 1 millió 248.000 pengővel szerepelnek a kezdőmérlegben.

Az 1925. évi zárómérleg az intézet folyó banküzletének lényeges fejlődéséről tesz tanúságot, az intézet által kezelt idegen tőkék összege az 1925 január 1-i 16.1 millió pengőről 38.5 millió pengőre, a váltótárca 4.1 millió pengőről 20.1 millió pengőre, az adások tétele 13.5 millió pengőről 21.3 millió pengőre emelkedett.

A 1925. évi üzleteredmény 887.392 pengő 61 fillér = 11.092.407.631.60 korona, amely nyereségből a tartalékalap és a nyugdíjalap egyenként 810 millió koronával dolálatik, míg osztalék fejében részvényenként 1500 korona fog az előző évi 1000 koronával szemben kifizetésre kerülni.

Leszámitoló Bank

A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank 1925. évi megnyitómérlege szerint a bank vagyona 15.200.000 pengő, azaz 190.000.000.000 korona, mely összegből 8.000.000 pengő (100 millió korona) mint alaptőke, 6.000.000 pengő (75.000.000.000 korona) mint tőketartalék és 1.200.000 pengő (15 millió korona) mint nyugdíjartalék szerepel, amely utóbbi tétel mellett még kerek számban 800.000 pengőt (10 milliárd koronát) tesz ki a nyugdíjalap vagyona.

E megnyitómérlegből kitűnően a bank igazgatósága messzeszemenő óvatossággal járt el a felértékelésnél. A tőzsdén jegyzett értékpapírok a mérlegbe még a mai árfolyamoknak is csak egy részével vételek fel. A Budapesti Közraktárak az 1924. évi zárómérlegben 4.3 millió koronával szerepeltek, amely összeg ugyanennyi aranykoronának felelt meg, míg a felértékelési mérlegben e tétel 1.740.000 pengővel szerepel. Az intézet ingatlanai 2.900.000 pengővel állanak a mérlegben.

Az igazgatóság e felértékelési mérleggel kapcsolatban javasolni fogja a közgyűlésnek, hogy 12½ darab részvény 1 darab 50 pengő névértékű részvényre vonassék össze.

Az új értékelési mérleggel egyidejűleg tette közzé a Leszámitolóbank az 1925. üzletévre vonatkozó évi mérleget. Az igazgatóság jelentése említett tesz az intézet betétállományának lényeges emelkedéséről. Az intézetre bízott idegen tőkék összege 535 milliárd koronára (42.8 millió pengőre) rüg. Ezzel szemben a váltótárca is jelentékenyen emelkedett és pedig 85 milliárd koronáról (6.8 millió pengőről) 196 milliárd koronára (15.7 millió pengőre). Az intézet kimutatott tiszta nyeresége az 1924. évi 11.051.207.577.52 koronával szemben 12.248.081.143.42 korona (929.846.49 pengő). Az igazgatóság javasolni fogja a közgyűlésnek, hogy a kimutatott tiszta nyereségből 10 milliárd korona fordíttassék osztalékra. E javaslat elfogadása esetén a részvénytőzvény az előző évi 4000 koronával szemben 5000 koronával fog május 1-től kezdve beváltásra kerülni.

Magyar Általános Takarékpénztár

A Magyar Általános Takarékpénztár Rt. igazgatósága megállapította a megnyitó aranymérleget, amely 10.010.000 pengőt tesz ki olyképpen, hogy az alaptőke 5.844.000 pengő, a tőketartalék pedig 4.166.000 pengő. A mai részvény névértéke eszerint 8 pengő lesz és 25 régi részvényt 4 darab új 50 pengős részvényre fognak összevonni. A közzétett aranymérlegben kimutatott saját tőke alapján minden mai 8 pengő névértékű részvény tulajdonképpen 171.286.79 korona nyilvánosan kimutatott belértékű képvisel. Az aranymérlegben a takarékpénztár 18 budapesti és vidéki ingatlana összesen 3.150.000 pengővel szerepel, ami a békeértéknek csak egy töredékét jelenti és jóval a mai forgalmi érték alatt marad.

A takarékpénztárnak tehát úgy a 18 ingatlanának rendkívül alacsony felvett értékében, mint a tárcájában lévő részvények alacsony értékelésében lényeges latens tartaléka van. A részvények és érdekeltségek értékelésénél ugyanis szintén az az elv volt irányadó, hogy azokat még az amúgy is rendkívül alacsony tőzsdéi árfolyamjegyzés, illetve a forgalmi ár alatt állították be az aranymérlegbe.

Az 1925. évre szóló mérlegben a betétek 422¼ milliárdot tesznek ki. A takarékpénztári betétkönyvekben elhelyezett összegek felülmúlják a folyószámlán elhelyezett betéteket. A betétekkel a takarékpénztár békebeli állományának a felét megközelítette. Betétállományának mobilitását legfeltűnőenben dokumentálja azon körülmény, hogy a váltótárca — amely egymaga 262.5 milliárdot (1924-ben 105¼ milliárd) tesz ki — továbbá a készletben lévő és bankoknál elhelyezett készpénzek, amelyek 80 milliárdra rúgnak, összesen tehát a betéteknek több mint 81%-át képviselik. Ha pedig figyelemmel vagyunk az értékpapírtárcára és a lombardadósok tételére, akkor a betétek mobilitása több mint 100%.

A takarékpénztár az 1925. évben 1512 milliárd korona váltót számított le (1924-ben 251 milliárd) és behajthatatlan követelések címén mégis csak összesen 256 milliót kellett leríni, ami 0.017% veszteségnek felel meg. A takarékpénztár az 1926. évi eddigi nagy fizetésektelenségénél sem volt érdekeltve. A takarékpénztár üzleteinek nagy fejlődését főkhálózatának kiépítése fokozta. Az intézetnek 8 fővárosi és 16 vidéki fiókja, összesen tehát 24 fiókja működik. Ez a legnagyobb fiókálózat az összes magyarországi intézetek között. A fiókok közül egy sem volt passzív, ellenkezőleg mind igen szép eredményeket értek el.

Az 1925. üzletévre kimutatott tiszta nyereség 8.438.849.357.16 koronát tesz ki, amelynek figyelmebe veendő, hogy a folyó év terhére a tisztviselők nyugdíjalapját már belsőleg 1 mil-

líárddal dotálták. Megjegyzendő egyébként, hogy a takarékpénztárnak összesen két nyugdíjas tisztviselője van és így tulajdonképpen a nyugdíjszámla még egyelőre nem okoz számbavehető terhet.

Az igazgatóság az április 29-re egybehívott közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a tavalyi 7500 koronás osztalékkal szemben az 1925. évre részvényenként 10.000 korona osztalék kerüljön kifizetésre.

A Moktár

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága e hónap 29-ére hívta egybe LIV-ik rendes közgyűlését, mely elé a múltévi zárómérleget és az 1925. január 1-ről készített, felértékelt megnyitómérleget fogja terjeszteni. A felértékelt mérleg 167,5 milliárd tiszta vagyonnal zárul, vagyis békebeli utolsó mérlege szerint békevagyonának 32,74 százalékaival. Magyarországi viszonyokhoz mérten pénzügyi helyzetét tekintve az igazgatóság arányszám. Az intézet részesedése az ország egyik legnagyobb ipari koncentrációjában (Részvényerőszóde — Dreher — Haggemacher) latenciák képződését igen megkönnyítette. A jelentésből az is kitűnik, hogy a tiszta vagyonba bevont eddigi könyvszerű, titkos tartalékait, a hitelezők közé iktatott ilyen új tartalékkal pótolta.

Az intézet tiszta vágyona 13,4 millió pengő (167,5 milliárd korona), melynek megosztására nézve az igazgatóság javasolni fogja, hogy a részvénytőkére 8 millió pengő, a tőketartalékra 5 millió pengő és a nyugdíjtalálékra 400.000 pengő (5 milliárd korona) irassék. Javasolni fogja továbbá, hogy a részvények új névértéke 50 pengőben állapíttassék meg és minden 5 darab régi részvény helyett 1 darab új részvény adassék ki.

Az 1925. évi zárómérleg azt mutatja, hogy az intézet a válságos viszonyok dacára nagyot haladt üzletének a normális békeviszonyokkal összhangban álló kiépítésében. Az év tiszta nyeresége, melynek megkeresésében a legutóbbi tőkeemelésből befolyt új tőke még nem vett részt, miután alkalmazottainak segélyalapját évközben további 894.310.000 koronával dotáltuk, az előző évi 7.497.303.512 koronával szemben 8.435.426.699 korona, melynek felosztására nézve az igazgatóság indítványozni fogja, hogy osztalékjogosult 500.000 darab részvény szelvénye egyenként 12.500 koronával (tavaly 10.000 korona) beváltassék és az alkalmazottak nyugdíj- és segélyalapjának gyarapítására együttesen 1.146 millió korona fordíttassék.

A Földhitelbank

Igazgatósága dr. Pauvera Ferenc elnöklete alatt tartott ülésében az 1925. január 1-i megnyitómérleget megállapította, mely szerint a bank tiszta vágyona 10.005.336 pengő 73 f. Az igazgatóság javaslata értelmében a bank alaptőkéje 6.500.000 pengő, tőketartaléka 3.505.336 pengő 73 fillér. A folyó hó 30-ára összehívott évi közgyűlésen az igazgatóság javasolni fogja, hogy 5 részvény 1 db 50 pengő névértékű részvényre vonassék össze. Az igazgatósági ülés egyúttal az 1925. évi zárómérleget is megállapította. A zárómérleg szerint az 1925. évi tiszta nyereség 8.780.068.731 korona 12 fillér. Az igazgatóság a közgyűlésen javasolni fogja, hogy az 1925. évi osztalékszelvények darabonként 10.000 koronával váltassanak be.

A közgyűlés elé terjesztendő jelentés kiemeli, hogy a bank vagyontárgyai jóval a forgalmi értékük alatt lettek a megnyitómérlegbe felvéve. A Hold neca 1. szám alatt lévő intézeti székház a mérlegben csupán 1 pengővel és az érték-

papírtárcában szereplő mező- és erdőgazdasági, ipari vállalkozásai részvényeinek értéke ugyancsak egészen alacsonyan jelentékenyen a forgalmi értékük alatt lettek a zárómérlegben kimutatva. A bank saját és általa kontrollált ingatlanok területe a 37.000 holdat meghaladja.

E zárómérleg szerint a bank békebeli egész vagyonát gazdag tartalékokkal együtt mentette át. A legutolsó békeévben a bank alap- és tartaléktőkéje 6.500.000 korona volt, míg a jelenleg bemutatott mérleg 1.000.000 pengőt mutat ki, amely összeg a békebeli vagyont körülbelül 33 százalékkal haladja meg.

Belvárosi Takarékpénztár

A Belvárosi Takarékpénztár Rt. igazgatósága Székely Ferenc m. kir. udvari tanácsos elnöklete alatt megtartott ülésén elhatározta, hogy az április 29-ére összehívandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az intézet részvénytőkéje 3 millió pengőben, tőketartaléka 1 millió pengőben, részvényeinek névértéke pedig 50 pengőben állapíttassék meg. Evégből 20 részvény összevonása útján egy 50 pengő névértékű új részvényt fog a takarékpénztár a régiek ellenében költségmentesen kiszolgáltatni.

Az elmúlt üzletév 4.158.612.542 korona tiszta nyereséggel zárult, melyből részvényenként 2500 korona kerül osztalék-képpen kifizetésre. A közzétett mérleg adatai a Belvárosi Takarékpénztár élelmi üzletmenetéről tesznek tanúságot. Az 1925. évi osztalék, a tőzsdei árfolyam alapján számítva, a részvény 9%-os kamatozásának felel meg.

Jelzáloghitel Bank

A Magyar Jelzálog Hitelbank pengőmérlege szerint az intézet részvénytőkéje 2.552.000 pengő, tartalékalapja ugyancsak 2.552.000 pengő, tehát az intézet összes vágyona 5.104.000 pengőt tesz ki. Ez alapon az igazgatóság e hónap 30-ára egybehívott közgyűlésnek javasolni fogja, hogy úgy az „A”, mint a „B” részvények névértéke 40 pengőben állapíttassék meg és evégből 15 régi részvény egy 40 pengő névértékű új részvényre vonassék össze. Az 1925. üzletév 181.509.03 pengő, vagyis 2.268.862.866.41 korona tiszta nyereséggel zárult, melyből részvényenként 2000 korona osztalék kifizetésére tesznek javaslatot.

Ganz-Danubius

A Ganz és Társa—Danubius Gép-, Vagón- és Hajógyár Részvénytársaság igazgatósága az április 29-én tartandó közgyűlésnek az 1925. évre részvényenként 8 pengő, összesen tehát 1.512.000 pengő osztalék kifizetését fogja javasolni. A megnyitómérlegben kimutatott tiszta vágyon a békebeli szereplő 20 millió aranykoronával szemben 25 millió pengőt tesz ki, amiből 9.450.000 pengő esik a részvénytőkére, szemben a békebeli szereplő 8.640.000 aranykorona részvénytőkével. A részvénytőke békebeli 10.800 darab, egyenként 800 aranykorona névértékű részvényre oszlott, míg az új részvénytőke 189.000 darab, egyenként 50 pengő névértékű részvényből áll. A kimutatott tiszta vágyonból minden egyes részvényre közel 132 pengő esik.

A vállalat felértékelt mérlegéből ki kell emelni, hogy az ingatlanok és gépek, melyek az utolsó békeévben 22 millió aranykoronával szerepeltek, az új mérlegben 8,4 millió pengő értékkel vannak felvéve, hogy ebben az összegben az összes gyárakban lévő gép- és műhelyfelszerelés egy pengővel szerepel.

PROLONGÁLVA

SHELLENBERG TESTVÉREK

ÜADULÁG AFRIKÁBAN

Előadások: UFA 1/26, 1/410
ORION 5, 7 és 9 órákor.

ORION
SZÍNHÁZ

FILMSZÍNHÁZ

Salgótarjáni Kőszénbánya

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága *Chorin* Ferenc dr. elnöklete alatt tartott ülésében elhatározta, hogy a folyó hó április 30-ára egybehívott közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a megnyitómérleg szerint a társulat alaptőkéje 27,300.000 pengőben, a tőketartalék ugyancsak 27,300.000 pengőben, egy-egy részvény névértéke pedig 30 pengőben állapíttassék meg. *Részvényösszevonás nem történik.* Indítványozni fogja továbbá a közgyűlésnek, hogy a lefolyt üzletévre *osztalékul részvényenként 32.000 korona* kerüljön kifizetésre.

A Levante

A Magyar Keleti Tengerhajózási Részvénytársaság kedden megtartott igazgatósági ülésén megállapította az 1925. évi megnyitót, valamint az évvizsgálókat és elhatározta, hogy az e hónap 30-án tartandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a *társaság részvénytőkéje részvényösszevonás nélkül 2,500.000 pengőben*, vagyis részvényenként 10 pengő névértékben állapíttassék meg és hogy *osztalékul az 1925. évi részvényenként 1/2 pengő = 6250 korona* fizetessék ki.

Kohó

A Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómű Rt. igazgatósága az április 28-án tartandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a felértékelt mérlegben az alaptőke 1,600.000 pengőben és a tőketartalék ugyancsak 1,600.000 pengőben állapíttassék meg, ami részvényenként 10 pengő névértéket eredményez. Javasolni fogja továbbá az igazgatóság a részvényeknek 2 1/2:1 arányban 25 pengő névértékű részvényekre való összevonását és az elmúlt üzletévre részvényenként 10.000 korona osztalék kifizetését.

Gyapjúmosó

Az Első Magyar Gyapjúmosó és Bizományi Rt. igazgatóságának báró dr. *Kohner* Adolf elnöklete alatt megtartott ülésén hozott határozata értelmében az igazgatóság a folyó hó 27-re egybehívott közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a felértékelt mérlegben alaptőke címén 900.000 pengő és tartaléktőke címén ugyancsak 900.000 pengő mutattassék ki. Ezáltal a jelenleg 1000 korona névértékű részvény névértéke 3 pengőre változik és egy-egy részvényre ugyancsak 3 pengő tartaléktőke esik. Az igazgatóság továbbá javasolni fogja, hogy 25 darab 3 pengő névértékű részvény egy darab 75 pengő névértékű részvényre vonassék össze. Az 1925 december 31-iki mérleg 1.787.000.000 korona tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság javasolni fogja, hogy az elmúlt üzletévre részvényenként 3000 korona osztalék fizetessék.

Szegedi Kender

A Szegedi Kenderfonógyár Rt. igazgatóságának legutóbbi ülésén hozott határozata értelmében az igazgatóság az e hó 25-ére egybehívott közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az 1925 január 1-i felértékelt megnyitómérlegben alaptőke címén 4 millió 860.000 pengő és tartaléktőke címén ugyancsak 4.860.000 pengő mutattassék ki. Ezáltal a részvény névértéke 40 pengőre emeltetik fel és egy-egy részvényre ugyancsak 40 pengő tartaléktőke esik. Részvényösszevonás nem jön tekintetbe. Az 1925 december 31-i mérleg 3 milliárd 667.341.705 korona tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság javasolni fogja, hogy az elmúlt üzletévre részvényenként 25.000 korona osztalék fizetessék.

Az árumintavásár

Gugyerás Testvérek és Lábod (X., Gergely uca 37.) kiállítását az árumintavásár egyik szenzációja. Facsilárjai, állólámpái, esztergályos- és faszobrászmunkái igen nagy tetszéssel találkoztak.

Szögyéni Józsefné, (Andrássy út 35., IV. 24.) 14 éve fennálló üzemenek lámpaernyői, teababái, paszományai, selyem festései nagy feltűnést kellettek a Nemzetközi Vásáron.

Európa Kereskedelmi Rt. (V, Nádor uca 28.) két új márkája: az „Arancia” narancsszörp és „Limonia” citromszörp-készítménye. Megízlelésük után kétségtelen, hogy a nyári hónapok legkeresettebb cikkei lesznek.

Fonföder Aladár divatvívész (IV., Eskü út 6.) kiállítása külön meglepetése a Vásárnak. Női bőrövek, arany- és ezüst- és lakkövek, a legújabb női antilopgallérok szépsége, finomsága és olesóságával általános elismerést vívott ki.

„Saxonia” Kereskedelmi és Ingatlanforgalmi Iroda (VIII., Baross uca 32.) Új rendszerű írásokszorozótja, melyet egyszerűségénél fogva bárki kezelhet, praktikusága és olesósága folytán nagy kelendőségnek örvend. Különlegessége, hogy egyszerű tintaceruzával, közönséges írógéppel, írótürelével írt kéziratok is sokszorozhatók. Olesó és egyszerű kezelésénél fogva rövidesen nagyon népszerű lesz.

Galantai Gyula, Erzsébet körút 44. Pallas Lexikont 18 kötetben és Brehm: Állatok világát 10 kötetben megvennem.

Paramount vígjátékláger!

RAYMOND GRIFFITH

legkacagatóbb alakítása

ÚT A PARADICSOMBA

detektívkomédia 7 felvonásban

OMNIA	CORSO	TIVOLI
Azonkívül: Monte Carlo Pazar kiállításos film az örök tavasz és a forgandó szerencse bírodalmából	Azonkívül: Gyorsabb mint a szélvész Kalandorregény 6 felvonásban	Azonkívül: Az égő város Amerikai történet 7 felvonásban A főszerepben: Thomas Meighan és Bessie Love
3/46, 3/48 és 3/410-kor	1/26, 1/28 és 1/210-kor	1/26, 1/28 és 1/210-kor

MOSJOUKIN e rendezésében a francia filmgyártás remeke

A VÉGZET URA

Főszerepben: **NIKOLAI COLLIN** és

Miami, a gazdagok paradicsoma

Főszereplő: **BETTY COMPSON**

Híradó és Burleszk

URANIA * MOZGÓKÉP-OTTHON * CAPITOL

DEMOKRATA ÉLET

Vázsonyi Vilmos
jobban van

Az a politikai küzdelem, amelyet Vázsonyi Vilmos dr. a frankbót-rány kipattanása óta a Bethlen-kormány ellen parlamentben, bizottságban és sajtóban folytatott, erősen igénybe vette a demokrata párt vezérének amúgy is kíméletre szoruló szervezetét. A nemzetgyűlés husvétli szünete előtt már betegnek mondotta el nagyhatású beszédét, gyomorbaja egyre jobban kínozza, úgyhogy orvosi tanácsra előbb Röntgen-felvételt készíttetett, majd Bécsbe utazott, ahol szintén vizsgálatnak vetette alá magát. A vizsgálat eredménye az volt, hogy *föltétlen nyugalomra és rendszeres gyógykezelésre* van szüksége. Ezért Vázsonyi a badeni Guttenbrunn-szanatóriumba vonult. Sajnos, már a legelső napokban oly súlyos fájdalmak léptek föl, amelyek ügybe döntötték és amikor a rosszullét fokozódott, családját is oda-telegfálták a betegágyhoz.

A demokrata táborban, de azon túl: széles politikai és társadalmi körökben is nagy nyugtalanságot keltettek a Vázsonyi betegségről érkező hírek. Ma már örömmel jelenthetjük, hogy a *pártvezér állapota néhány nap óta lényegesen jobbra fordult*, úgyhogy a nap nagyobb részét ágyon kívül töltheti. Felesége ott van mellette és odaadóan ápolja, de fia már tegnap hazajöhett.

A szanatóriumi csönd láthatóan jót tett Vázsonyi túlon túl foglalkoztatott fizikumának és a javulás gyors tempóban halad, de néhány hétig még teljes nyugalomra van szüksége, hogy aztán újult erővel ismét az élére állhasson pártjának és az egész baloldali ellenzéki frontnak, mely az újra viharossá vált politikai küzdelemben élénk sajnálattal nélkülözi Vázsonyi Vilmost, aki egyébként a nemzetgyűléstől négyheti szabadságot kért egészsége helyreállítására.

Agitáljunk
„A Polgár”-ért!

Várkonyi Kálmán tagavató beszéde
a Központi Demokrata Körben

Impozáns sikerű társasvacsera keretében avatta szombaton este a *Központi Demokrata Kör* új tagjait a demokrácia harcosai. Az ünnepi beszédet ez alkalommal dr. Várkonyi Kálmán tartotta.

— Harminckét éve — mondotta —, hogy vezérünk kibontotta zászlaját és megírta a demokrácia kiskatáját. Ha most azt kérdeznék, mennyiben valósultak meg ezek az eszmék és mennyire aktuálisak még az akkori követelések, szomorúan kell megállapítani, hogy vezérünknek — ha akkor meg nem tette volna — *most kellene kibontania a demokrata követelések zászlaját*. Ha aktuálisak lehetnek pártunk követelései azokban az időkben, amikor Magyarországon a Szilágyi Dezsők, a Wlassits Gyulák és a Wekerle Sándorok vitték a politika ügyeit, mennyire időszerűek ma, amikor ebben a tekintetben nem a haladás, hanem a visszaesés napjait éljük.

— Büszkén állapíthatjuk meg, hogy a mi pártunk az egyetlen, amely a forradalmak idején, keresztül régi eszméivel és régi formájában tudta magát átmenteni és a legfokozottabb propagandára van szükség, hogy pártunk mennél nagyobb és hatalmasabb legyen. A propagandának elsőrangú fegyvere a beszéd, a szónoklat hatalma, de még ennél is hatatosabb támogatója a nyomtatott betű, mely oda is eljut, ahová a szónok hangja már nem hallatszik el. Politikai párt a nyomtatott betű igénybevétele nélkül nem érhet el igazi sikert, ezért kell hogy mi is igénybe vegyük ezt az eszközt és teljes erőnkkel támogassuk azt a lapot, melyben a mi vezérünk közli velünk az ő nagy gondolatait. Nem lehet az, hogy vezérünk mint idegen kopogtasson idegen szerkesztőségek kapuján, kell, hogy meg legyen a saját organuma (*Közbeiktatások: Eljen „A Polgár!”*), melyben véleményét csak a saját felfogásából kiindulva mondhatja el. Ezért kötelessége minden új demokratának és régi harcosnak egyaránt, hogy a leghatóságban küzdjön azért, hogy lapunk a megfelelő eszközök igénybevételével oly formában és tartalommal jelenhessen

meg, mely méltó hozzá és az eszméhez. Ha ezt megteszik, eleget tesznek vezérünk kívánságának is. Mert a demokrácia eszméit eszközzel át kell vinni a köztudatba, hogy pártunk naggyá és hatalmasra nővése folytán az eszmét soha, semmivel többé elgáncsolni ne lehessen.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után Stella Adorján író olvasta fel néhány szellemes és mulattató kirokiját, majd dr. Gál Jenő emelkedett szólásra. Beszéde elején a távollévő Vázsonyi Vilmost köszöntötte és kifejezte mindenkinek óhaját, hogy merreül előbb teljes erejének és egészségének birtokában térjen vissza híveink körébe.

— Igaza van az előttem szólónak — folytatta ezután —, amikor megállapítja, hogy a mi pártunk az egyetlen párt a régi időkben, régi eszmék letéteményese, a *jogfolytonosság egyetlen képviseelője*, az alkotmány szentségének őrzője. A többi pártok eltűntek, vagy öncéllá váltak, pedig egy párt sohasem lehet cél, csupán eszköz a haza javának szolgálatában. Nemrég hatalmas harcot vívott meg Vázsonyi a székely ellen, amelyet országunkra bűnös emberek hoztak, azonban a túlsó oldalon meg nem értés, gúny és bömbölés volt a válasz. Ezért kell felvilágosítani az országot, kimenni a nép közé és nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is mindenütt beplántálni a lelkekbe a mi eszméinket és ugyanakkor ki kell vinni az országba a mi kis lapunkat is, hogy az ő betűin keresztül elbredjen annak tudatára a vidék népe, mi az igaz alkotmányosság és jogegyenlőség.

— Nagy feladatok várnak pártunkra a városházán is. Szerintem nemcsak az a városháza feladata, hogy a kapuk jól ki legyenek világítva és az utcák világítása se hagyjon kívánni valót maga után, hanem tiltakozni kell a kommunális adók, a gáz- és villanyhozjárulások ellen. A város mint municipium, nem lehet gazdagodási öncél. Nincs szükség gazdag városra, hanem becsületes városra, mely alkalmat ad arra, hogy polgárai a falai között becsületes munkával tisztességes megélhetést szerezhessenek.

A tagavató után még sokáig maradt együtt jó hangulatban a résztvevők sokasága.

Operaelőadás a Lipótvárosi Demokrata Körben. Művészi esemény színhelye volt szombaton este a Lipótvárosi Demokrata Kör. A magy. kir. Operaház tagjai az operai előadást megelőzve, itt mutatták be először a „La Serca Padrone” című vígoperát. Halász

LILLIAN GISH
világhírű filmje

ROMOLA (FIRENZE LILIOMA)

Eliot George regénye két részben, 12 felvonásban

Főszereplők: Lillian Gish, Dorothy Gish és Ronald Colman

Holnaptól kizárólag a ROYAL-APOLLÓBAN Metro-Goldwyn világgattrakció

Gitta, Komáromi Pál és Toronyi Gyula énekeltek és játszottak a kis operának szerepeit és izes rögtönzéseik mulatságos és kacagtató „Comedia del Arte”-vá fiatalították a kétszáz év távlatában bizony kissé megfakult történetet. Az opera előtt *Rakcsányi Juci*, az Operaház fiatal és nagyon tehetséges szólótáncosnője lejtett két táncot, *Toronyi Gyula* „Aida” románcát énekelte ismert művészetével, majd *Komáromi Pál* arattott a Tannhäuser ögrófi-áriájával nagy sikert, melyet a „Drei Grenadiere” művészi és bensőséges előadásával köszönt meg. A hangverseny, melyen a kerület polgárságának színe-java jelent meg, reggelig tartó tánc követte.

A III. ker. Demokrata Társaskör április 10-én nagyszerű táncmulatságot rendezett, melyen a kerület polgárságának színe-java jelent meg. A mulatság sikerének oroszlánrésze dr. *Wilhelm Jenő* vigalmi bizottsági elnököt illeti.

Az Erzsébetvárosi Nemzeti Demokrata Polgárok Pártköre (XV—XVI. vál. ker.) e hónap 25-én, vasárnap délután 3 órakor tartja első rendes közgyűlést, melyre a kör tagjait ezúton is meghívja a vezetőség.

Pártvacsora a Ferencvárosban

Nagyszerű pártvacsorát rendezett szerdán a *Belső Ferencvárosi Demokrata Kör*. A vezetőség részéről *Pakots József* és *Huska Vilmos* képviselők, dr. *Baracs Marcell* és dr. *Baracs Marcellné* is megjelentek.

A vendégeket dr. *Lendvay Andor* főtitkár üdvözlölte. Bemutatta a Ferencváros hölgyeit dr. *Baracs Marcellné*nak, aki azért jelent meg a kerületben, hogy a Női Tábort megszerveze. Elmondotta, hogy a ferencvárosi nők már eddig is nagy tevékenységet fejtettek ki, amit a kerület demokrata körének vezetősége honorált is, mert ez a kör az egyetlen, melynek egyik társelnöke nő. Köszöntötte *Baracs Marcell*-t, a demokrata városi tábort vezérét és *Huska Vilmost*, aki egyedül képviseli a kisipart a nemzetgyűlésen.

Dr. *Baracs Marcellné* a nőmozgalom fontosságát fejtegette. Majd közkívánatra dr. *Baracs Marcell* emelkedett szólamra. A fővárosi politikával foglalkozva, megállapította, hogy a demokratikus ellenzék győzelmeinek az a nagy hatása máris megmutatkozik, hogy

a kurzus dühöngése megszűnt a város-házán és elnémultak a felekezeti jel-szavak. Az építkezés a külföld szempontjából talán nem kívánatos és tényleg nem is lukratív, de közvetett hatásában nagyon fontos a kereskedelem és ipar szempontjából, mert munkát, a kereskedelem és ipar alvadt vérkeringésének felrészítését, a kultúra emelkedését jelenti. Ezután a Ferencváros speciális helyzetével foglalkozott és méltatta azt a nagy munkát, melyet *Pakots József* a kerület megszervezése érdekében oly sikeresen folytat.

Huska Vilmos képviselő azt hangoztatta felszólalásában, hogy a parlament mai többségében, valamint a kormányban semmi érzék nincs ipari és gazdasági kérdések számára.

Darvas Gyula fővárosi bizottsági tag az üzemek megváltásának ügyével foglalkozott, majd közkívánatra a gyengélkedő *Pakots József* képviselő beszélt, aki köszönetet mondott az est szónokainak és annak a kívánságának adott kifejezést, hogy a párt beteg vezére mielőbb visszatér hívei körébe.

A felszólalások után a késő éjszakai órákig maradt együtt jó hangulatban a vacsora közönsége.

NŐMOZGALOM

Eseményes hét a Női Táborban

Most, hogy a Demokrata Női Tábor megszervezése Budapesten ügyszólván teljesen befejeződött, az agilis vezetőség arra fekteti a fősúlyt, hogy a tábor tagjait társadalmi érintkezés útján hozzá közelebb egymáshoz. Az egyes kerületek női szervezetei ügyszólván hetenként tartanak összejöveteleket, hangverseny- és teadélutánokat és ez alkalomkor mindig szívesen látott vendégei a kerületi demokrata szervezeteknek, melyeknek vezetői teljes mértékben átérzik a női mozgalom jelentőségét.*

A IX. kerület

Női Tábora szombaton délután tartotta meg alakuló ülését a Központi Demokrata Körben. Az összejövetelt, melyen imponáló számban jelentek meg a kerület hölgyei, *Balászné, Rász Stefánia* ügyvezető-elnök nyitotta meg, majd *Szentirmay Imréné* ismertette a női szervezkedés célját. *Bródy Ernőné* azokra a fontos feladatokra mutatott rá, melyek megoldása speciálisan női feladat lévén, kizárólag a Tábor tagjaira hárulnak. Ezután megválasztották a tisztikart, mely így alakult meg: Elnök: *Forgács Ignácné*, társelnök: *Weiner Mátvásné*, ügyvezető-elnök: *Balászné, Rász Stefánia*, titkár: *Margittai Jenőné*, jegyző: *Rubinstein Daisy*, pénztárnok: *Rubinstein Adolfné*.

A XI. kerület

Április 14-én a Központi Demokrata Körben tartotta összejövetelét, mely alkalommal dr. *Bródy Ernőné* képviselte a betegsége miatt távollévő dr. *Baracs Marcellné*, *Hatschek Gézáné* a XI. kerület ügyvezető-elnökje meleg szavakkal üdvözlölte a tagtársakat, majd dr.

Bródy Ernőné ismertette tömör előadásában a női csoportok tevékenységét, felszólítva a vezetőket, hogy a demokrata nőket barátkoztassák meg a párt érdekeivel. *Lampel Lipótné* alelnökön reflektált a beszédre, egyúttal bejelentette, hogy a XI. kerület ideai záróhangversenye április 28-án délután 6 órakor lesz a Központi Demokrata Körben. A hangversenyen a főváros legjelesebb művészei fognak közreműködni, többek között: *Pécsi Blanka*, a Magyar Színház, *Szekely Mihály* az Operaház tagja, *Weisz Margit* zongoraművész.

A XIV. kerület

Női Csoportja a múlt héten *Reitzer Ilona* elnökletével vitaestét rendezett, melynek előadója: *Glücklich Vilma* „A világ asszonyainak közös munkájáról” beszélt. Feszült érdeklődés mellett ismertette az egész világ asszonyainak három nagy szervezetét, amelyek közt a legrégebbi a *Nők Nemzetközi Szövetsége*, amely a csatlakozni kívánó összes nőegyesületeket egyesíti. A második: a *Nők Választójogi Világszövetsége*, mely 1904-ben alakult meg és május 30-tól június 6-ig tartja tizedik kongresszusát Párizsban. Legfiatalabb a három szervezet között a *Nők Nemzetközi Békeliigája*, amely a háború kellős közepén, 1915-ben keletkezett és azóta minden országban a háború megszűnéséért, illetve annak megismétlődése ellen küzd. Magyarországon a Nők Nemzetközi Szövetségének a *Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége*, a két újabb szervezetnek a *Feministák Egyesülete* a képviselője. Az előadást élénk vita követte, melynek szónokai: *Lampel Lipótné, Lászlóné, Vámbéry Melánia* és *Kanisai Dezsóné* minden szempontból megvilágították a nők közös munkáját.

A XV. kerület

Április 19-én tartotta heti összejövetelét a damjanicheuceai Demokrata Kör helyiségeiben. *Kanisai Dezsóné* szp

beszédben fejtette ki a nőmozgalom fontosságát, majd dr. *Neuwelt Ilonát*, a kulturbizottság vezetőjét a májusi program ismertetésére kérte fel. Dr. *Neuwelt* komoly egészségügyi előadást és műsoros teadélutánt tervez. Dr. *Ernst Oszkár* a közeledő választásokra hívta föl a nők figyelmét és a szervezkedés fontosságát hangoztatta. *Tolnay Béla*, a kör elnöke meleg szavakkal üdvözlölte a vendégeket és a vezetőség legmesszebbmenő pártfogásáról biztosította a női tábort.

A XVI. kerület

Női Csoportja fényes keretek között tartotta meg e hó 14-én a Liget Klubban táncal egybekötött műsoros teadélutánját. A magasszínvonalú hangversenyen közreműködtek: *Gáspárné, Dávid Margit, Róna Klára, Garay Gyuri, Hercegh Vera, Hüller Pál, Torday Judit, Róth Rudolf, Lászlóffy Agnes* és *Deutschné Bella*aghy Emma, akik osztatlan tetszést arattak. A konferansziér tisztelet *Huszár Ella* művésznő töltötte be. Az est sikerén örvényező Izidoroné, a Női Csoport elnöke fáradozott. — Április 28-án rendezi a Női Csoport azt a kulturadélutánt, amelyen dr. *Csergő Hugó* író és *Rosenákné Behr Blanka* tartanak előadást.

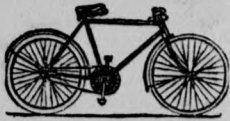
A XVII. kerület

Női Csoportja e hó 15-én a Józsefvárosi Demokrata Kör helyiségében rendezett műsoros teadélutánt. Dr. *Bródy Ernőné* mondott megnyitó beszédet, a mostani építkezési módra és annak hátrányaira hívta fel a nők figyelmét. Utána *Babos Évike*, 6 éves gyermekművésznő szavalt, *Kádár Klára* hegedült, *Sándor Mária* és *Klinger Edit* 10 éves gyermekművésznő énekeltek. *Kárpáti György* szavalt. *Iványi Lajosné*, a Női Csoport vezetője köszönte meg a közönség érdeklődését.

Laptulajdonos: dr. *Vázsonyi János*

Felelős kiadó: dr. *Csergő Hugó*

KERÉKPÁROK

Eredeti francia gyártmány,
teljes fel-
szereléssel **1,900.000 K**

Alkatrészek, gumik gyári áron

SCHWARTZ GÉZA kerékpár
nagyraktára
Budapest VIII., Német u. 45. Vigyázat sarokízlet!

PÉNZT azonnal folyósít.
Kihelyezzük pénzt leg-
jobban. Bankház, Üllői út 57

RÉZ, VASBUTOR sodrony, ágybetét
gyermekkoscsik elis-
mert jóminőségénél fogva legolesőbb **HIKKER** gyárában,
Budapest, VII., Dohány ucca 6. szám. Telefon: József 124-12

Krámer Adolf
festő- és mázolómester
Budapest I., Lágymányosi u. 4. Tel. J. 82-57

ÉKSZEREKET, kereskedelmi árukat bizományba át-
veszünk, azokat legjobban értékesítjük.
Értékértékesítő, Dob u. hatvankilenc

(Nemzetközi Orfeum) **TABARIN** VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor
Kezdeté 10 órákor **10 attrakció** Kezdeté 10 órákor

Vér-, bőr- és nemibetegségeket gyöke-
resen gyógyít 30 évi tapasztalat alapján
Dr. Mitzger hírneves intézete, Buda-
pest, József körút 3
Legújabb „SALVARSAN” oltások. Vérvizsgálat

Népopera Kávéház

Esténként Nylregyházi **SÁRAY ELEMÉR** muzsikál
SZOLID POLGÁRI ÁRAK

Engedményes ár-
ban hangszerek
és gramfonok
a Nemzeti Demokrá-
tá Pártkör tagjainak
Lemes újdonságok
legnagyobb raktára
Hangszer-Otthon

FEKETE MIHALY

Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Szopogasson köhögés ellen

**Szent István gyógymaláta-
CUKORKÁT,**

mert e tiszta Szent István
malátakivonatból készült
kiváló nyálkaoldószer
enyhíti a légzőszervek
lobos bántalmait.

FÜRCHTGOTT GYULA

villamosszerelési cikkek és rádióanyagok nagykereskedése
Budapest, VII., Dohány ucca 63.

Békebeli márka!

Gyártja: **ö. Bánd
Gyuláné és Fia**
kenyérgyára
VI., Frangepán ucca 15

Demokratáknak enged-
ményt adok
FÜSZER ÉS CSEMEGE árukból
WIESNER ERNŐ fűszer- és csemege
kereskedő
VII., Dohány ucca 102. Szegényház-tér sarok.

BÚTOR

a legegyszerűbbtől a legfinomabb ki-
vifelig, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalon
Üllői út 14, Baross ucca 11

Zálogcédulákat kiváltók. Ékszereket,
brilliansokot bárki-
nél drágábban veszi
SZÉKELY EMIL Király-
utca **51.** (Teréz-templommal
szemben.) Telefon.

Nincs többé poloska, mert a tudomány mai állása szerint
a **Novus-gyertyák** az összes
létező és poloskákat kipusztítják.
Hatása bámulatos. Gyártja:
ZELMANOVITS drogeriája, Wesselényi ucca 36